Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
[БУРЯ]АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 182 (17305) | 1986 оной августын 7, четверг | Сэн 3 мүн.

ҺАРА ТҮГЭСЭБЭ

СССР-эй болон МНР-эй хоорондохи харилсаа холбоон жэлһээ жэлдэ хүгжэн бэхижэжэ, хоёр гүрэнэй арадуудай аша туһада, социализмын ба эб найрамдалай хэрэгтэ үрэ түгэсөөр алба хэжэ байна гэжэ августын 5-да дүүрэһэн совет-монгол хани барисаанай һарын поограммын үндэһөөр үнгэргэгдэһэн митингнүүд болон үдэшэнүүд дээрэ тэмдэглэгдээ.

Монголой Арадай революциин 65 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ һара хоёр ороной аха дүүгэй холбоое али бүхы талаарнь хүгжөөхэ замда шэнэ алхам болобо. Тэрэнэй үргэн ехэ, элдэб янзын программа МНР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын түйлалтануудтай улам дүтөөр танилсаха арга совет хүнүүдтэ олгоһон байна.

Һарын үндэһөөр Белоруссида—Монголой соёлой үдэрнүүд, Яхадта МНР-эй үдэрнүүд үнгэргэгдэбэ. Монголой фильмүүдэй недели болоһон, МНР-эй артистнууд бэлиг шадабаряа харуулһан байха юм. Аха дүү ороной искусство болон архитектура тухай выставкэ олоной анхарал татаа, һонирхол үүсхээ.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, бүлгэмэй Түбэй Соведэй түрүүлэгшэ Ц. Намсрай түрүүтэй Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци һарын хэмжээ ябуулгануудта хабаадаһан байгаа.

(ТАСС).

[КПСС]-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

[ЦЕ]НТРАЛЬНА КОМИТЕТ. СССР-эй [МИНИСТРНҮҮ]ДЭЙ СОВЕТ «ТҮСЭБТЭ АРБАН [ХОЁРДОХИ Т]АБАН ЖЭЛДЭ ОРОН ДОТОР[ОО ОРООҺ]А УРГУУЛГЫЕ ТОГТУУРИТАЙ [ХҮ]ГЖӨӨХЭ, МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛДЭ [ОРОДОГ ТАРЯ]НАЙ НӨӨСЭНҮҮДЫЕ ЕХЭД[ХЭХЭ ХЭМЖЭ]ЭНҮҮД ТУХАЙ» ТОГТООЛ БА[ТАЛ]АН АБАБА

байһые али бүхы талаарнь шүүмжэлхыгээр хаража үзэхыень, түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ тэрэниие тогтууритай һайнаар хүгжөөхэ, Эдеэ хоолой программатай зохилдуулан, эрхим һайн шанартай ороһо таряа ехээр үйлэдбэрилжэ, партиин XXVII съезд дээрэ энэ талаар табигдаһан зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула найдамтай үндэһэ һуури табихыень КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет союзна республиканууда Компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомуудые, обкомуудые, райкомуудые, СССР-эй Госагропромые, СССР-эй Госплание, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствые, СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерствые, союзна болон автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдые, арадай депутадуудай Соведүүдэй хизаарай, областной болон районно гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгалба.

Ороһо тарла үйлэдбэрилгые үргэнөөр хүгжөөхэ, шухала хэрэгтэй материально-техническэ нөөсэнүүдые, научна хүсэнүүдые эндэ элсүүлэн хабаадуулха, эршэмтэй һайн технологи үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнэй ороһото, ороһото-бобово болон хүрпээтэ ургамалнуудые гүрэнэй амбаарта сүм хааха, өөһэдөө үйлэдбэрилһэнэй ашаар ороһо таряагаар ажахы доторойнгоо эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангаха шухала. Энэ түсэбтэ табан жэлдэ ороһо таряа бэлэдхэхэ тогтууритай түсэбүүдые ажахы, район, область, хизаар болон республика бүхэнэй дүүргэхэ гээшэ гүрэн түрын тон шухала удха шанартай зорилго болоно.

Газар тарялан элдүүрилгые али болохоор хурдадхаһанай, эрдэм ухаанда үндэһэлһэн онол аргануудые залан сэхээр нэбтэрүүлһэнэй, газарай үрэжэл һайжаруулһанай, нэра, һалхинһаа газарай нуралгые зайсуулха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй, намарай паарай ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй, һалбари дотор байгуулагдаһан материально-техническэ баазые улам бүри һайнаар ашаглаһанай ашаар лэ тарянай ажахые саашадань хүгжөөхөөр хараалагдана. Агропромышленна комплексын подразделенинүүдтэ тэрэниие үйлэдбэрилгын бүхы шатануудта, илангаяа хуряалга дээрэ, хадагалалгада, сэбэрлэлгэдэ, зөөлгэдэ ороһо таряа гээхэ ябадалые усадхан зайсуулха талаар ашаг үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые бэелүүлхэ. Ороной ороһо тарянай нөөсэнүүдые гамтай һайнаар ашаглалгада анхаралаа ехээр хандуулха.

Түрүү колхоз, совхозуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлэй харуулһанай ёһоор, ажахын тоосоое үргэнөөр хэрэглэһэнэй, хамтын подрядые нэбтэрүүлһэнэй, түрүү технологёор ороһото ургамалнуудые тарижа ургуулгада үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаха хэрэгтэ бүхы звенонуудта, үйлэдбэриин бусад һалбаринуудта ажаллажа байһан бүхы хүнүүдэй материальна аша туһые дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр лэ һомологдоһон мүнгэ зөөриһөө эгээл үндэр ехэ ашаг үрэ абтадаг байна гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет онсолон тэмдэглээ. Партийна, совет болон агропромышленна органууд түрүү технологи хэрэглэлгэдэ үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаһан эрхим ажалша коллективүүдэй дүй дүршэлые гүнзэгыгоор шэнжэлхэ, ороһо таряа ургуулгые эршэмтэйгээр хүгжөөлгын бүхы технологическа онол аргануудые тэдэнэй туд бүхэнэй гүнзэгыгөөр шудалхын тула ажахынуудай механизаторнуудай, звенонуудые даагшанарай, бригадирнуудай, мэргэжэлтэдэй ба хүтэлбэрилэгшэдэй һуралсалые эдэ бүгэдын бааза дээрэ эмхидхэхэ ёһотой.

СССР-эй Госагропром болон нютагуудтахи тэрэнэй зургаанууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй ороһо тарянай нөөсэнүүдые ехэдхэхын, шухала нөөсэнүүдые байгуулхын тула тогтоогдоһон материальна эрхэ нүхэсэлнүүдэй ба урмашуулгын хэмжээнүүдэй үндэһөөр илангаяа таарамжатай һайн жэлнүүдтэ ороһо таряа түсэбһөө гадуур худалдаха талаар ажахынуудай арга боломжонуудые үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй.

Эдеэ хоолой ба тэжээлэй ороһо худалдалгын хэмжээнүүдые 1987 онһоо хойшо гүрэнэй түсэб соо ами амяарнь тодорхойлхо шухала гэжэ тоологдобо. СССР-эй Госплан, СССР-эй Госагропром, СССР-эй Финансын министерство, СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерство, сэнгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд орон дотороо ороһото ургамалнуудые гүрэндэ худалдалгын хэмжээе хаража үзэхэ, нютагуудай биологическа ба сагай уларилай арга боломжонуудые эгээл һайнаар хэрэглэлгые хараада абажа, малай тэжээлдэ ородог тарянай нөөсэнүүдэй байгууламжада экономическа үндэһэ баримтатай х, билалтануудые оруулха ёһотой. Гүрэндэ шухала хэрэгтэй ургамалнуудай ороһо таряа үйлэдбэрилгын ашаг үрэ ехэтэй байлгые урмашуулхын тула гүрэндэ худалдалгын зональна эгээл таарамжатай үнэ сэнгүүдые бии болгохо байна.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет колхоз, совхозуудта зохёогдоһон, СССР-эй Госагропромой, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна хүдөө ажахын эрдэмэй академиин табиһан түрүү технологёор ороһото ургамалнуудые тарижа ургуулгын талмайнуудые энэ табан жэлдэ үргэдхэхэ хэмжээ ябуулгануудые һайшаагаа гэбэл: 50,4 миллион гектарта, тэрэ тоодо намар таригдаһан ургамалнуудай — 2,6 миллион гектарта, хабарай шэниисын—17,1 миллион, кукурузын—4,5 миллион, ороһото-бобово ургамалнуудай— 2,7 миллион, барайгарай — 0,6 миллион, просын — 1,6 миллион, гэршүүхын — 0,8 миллион болон хабар таригдаһан бусад ургамалнуудай талмайе 2,6 миллион гектарта хүргэхэ.

Малай тэжээлдэ ородог ороһо тарянай нөөсэнүүдые үргэдхэлгэдэ кукуруза ургуулгын тон ехэ удха шанартай байһые анхаралдаа абажа, түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй һүүл багта кукурузын буурсаг хуряалгые 22 миллион тоннодо хүргэхын тула Дунда Азида, Украинын ба Казахстанай урда хубинуудта, Хойто Кавказда, Поволжидо энэ түсэбтэ табан жэлдэ хараалагдаһан хэмжээнэй уһалууриин газарые хэрэглэжэ, иимэ ургамалай ороһо таряа һайнаар ургуулха зононуудые байгуулха тухай союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай дурадхалнууд хараада абтаба.

Ороһото ургамалнуудые тарижа ургуулгын түрүү технологи колхоз, совхозуудта нэбтэрүүлхэ талаар областиин, хизаарай, республикын байгаалиин—сагай уларилай зонодо таарамжатай эрдэмэй-үйлэдбэриин ба үйлэдбэриин гуримуудые эрдэм-шэнжэлэлгын институдуудай, тэдэнэй филиалнуудай, туршалгын станцинуудай болон түрүү ажахынуудай бааза дээрэ байгуулхыень СССР-эй Госагропромдо, ВАСХНИЛ-да, союзна болон автономито республиканнуудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, арадай депутадуудай Соведүүдэй хизаарнуудай, областьнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ даалгагдаа. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, ургамалнуудые хамгаалгын хэрэгсэлнүүдые, бусад материально-техническэ нөөсэнүүдые тэдэнэй мэдэлдэ оруулха. Үрэһэ бии болгохо, һайн сортнуудые үргэдхэн олошоруулха, технологинуудые нарижуулан һайжаруулха, газар тарялан элдүүрилгые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ проектнүүдые зохёохо, тэдэниие договорой үндэһөөр колхоз, совхозуудта бэелүүлхэ шухала.

Эрдэмэй-үйлэдбэриин болон үйлэдбэриин системэнүүд тухай гурим һарын болзор соо зохёохо, баталан абаха даабари СССР-эй Госагропромдо үгэхэ, тэдэнэй хүдэлмэридэ эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэдэ, эсэсэй һайн дүнгүүдые түйлахын түлөө оролдолго гаргахадань нүлөөлһэн хэмжээнүүдые хараалха.

Ороһо үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ, ехэ болгохо талаар даабаринуудые дүүргэлгэ хангаһан хэмжээ ябуулгануудые 1987—1990 онуудайнгаа түсэбүүдэй проект соо СССР-эй Госплан, СССР-эй Госагропром, СССР-эй Госснаб, эрдэм болон техникын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет, химическэ промышленностиин министерство, минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгын талаар министерство, тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерство, мал ажалай болон тэжээл үйлэдбэрилгын машина бүтээлгын министерство, СССР-эй Мелиорациин болон уһанай ажахын министерство, СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерство, СССР-эй бусад министерствэнүүд, албан зургаанууд, союзна республиканнуудай Министрнүүдэй Соведүүд хараалха ёһотой. Энэ зорилгоор шухала хэрэгтэй капитальна һомололгонуудые, ажалай, финансова болон материально-техническэ нөөсэнүүдые зорюулан үгэхэ.

Ороһото ургамалнуудай 1987—1990 онуудай ургаса хангаха минеральна үтэгжүүлгээр хүдөө ажахые гүйсэд хангахаар СССР-эй Госагропром, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд уялгалагдаба. Эршэмтэй технологиин ёһоор элдүүрилэгдэдэг хара тарянай таригдадаг паарнуудта, намар таригдадаг ороһото ургамалнууд доро оруулагдаха минеральна үтэгжүүлгэ хамтын жасаһаа хүсэд хүрэхөөр үгтэхэ ёһотой.

СССР-эй Госагропром, СССР-эй Госплан, Химическэ промышленностиин министерство, Минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгын талаар министерство, Нефть болбосоруулдаг болон нефтехимическэ промышленностиин министерство пестицидүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха, хэрэгтэй хэмжээн соонь хүдөө ажахыда үгэхэ хэрэг хангаха уялгатай. 1987—1990 онуудай турша соо ургамалнуудай түргэнөөр ургаха ябадал хангадаг бодосуудые (тур) хэрэгтэй хэмжээн соонь Химическэ промышленностиин министерство (нүхэр Листов) гаргажа, СССР-эй Госагропромдо дамжуулха ёһотой. Тур гэжэ препарадые гаргаха талаар Стерлитамагай «Каустик» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй (Башкирай АССР) коллективэй үүсхэл дэмжэгдээ.

РСФСР-эй, Украинын ССР-эй, Казахай ССР-эй, Узбегэй ССР-эй, Башкирай АССР-эй Министрнүүдэй Соведүүд, Куйбышевай облгүйсэдком, Минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилэн гаргаха талаар министерство, Минхимпром, СССР-эй Наукануудай Академи, барилгын зарим министерствэнүүд ургамалнуудые хамгаалгын химическэ хэрэгсэлнүүдэй промышленность хүгжөөхэ, эдээниие үйлэдбэрилэн гаргаха талаар хэдэн объектнүүдые бариха, байха газарыень олохо, түүхэй эдыень үйлэдбэрилхэ, туршалгын баазануудые бии болгохо талаар даабаринуудые дүүргэлгэ хангабагүй гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Шэнэ пестицидүүдые болон тэдэнэй түүхэй эдүүдые үйлэдбэрилхэ объектнүүдые бариха, байха газарыень олохо талаар гараһан асуудалнуудые нэгэ һарын болзор соо шиидхэхэ даабари КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет Украинын ССР-эй, Узбегэй ССР-эй, Башкирай АССР-эй, Чувашай АССР-эй Министрнүүдэй Соведүүдтэ, Волгоградай, Куйбышевай облгүйсэдкомуудта, Минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха талаар министерствэдэ, Химическэ промышленностиин министерствэдэ, СССР-эй Нефть болбосоруулгын болон нефтехимическэ промышленностиин министерствэдэ даалгаба.

Ургамалнуудые хамгаалгын химическэ хэрэгсэлнүүдые болон тэрээндэ ородог материалнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха талаар объектнүүдые хараалагдаһан болзор соонь бариха, ашаглалгада оруулха хэрэг хангахаар министрнүүд нүхэд А. Г. Петрищев, В. В. Листов, Н. Б. Лемаев, Б. В. Бакин, Е. П. Славский, А. Н. Щепетильников, В. И. Решетилов, А. И. Майорец, С. В. Башилов гэгшэд уялгалагдаба.

Эдэ даабаринуудай дүүргэлтэ хинаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулхаар Украинын, Узбекистанай компартинуудай ЦК-нууд, КПСС-эй Башкирай, Волгоградай, Ленинградай, Куйбышевай, Чувашай обкомууд уялгалагдаба.

2 миллион тонно нэмэлтэ фосфоритна гурил жэл соо гаргаха предприятинуудые бариха талаар дурадхалнуудаа СССР-эй Госплан, Минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилэн гаргаха талаар министерство, СССР-эй Госагропром нэгэ һарын турша соо оруулха ёһотой.

Тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствын, СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерствын, Химическэ болон нефтяной машина бүтээлгын министерствын 1987—1990 онуудта хүдөө ажахын машинануудые болон түхеэрэлгэнүүдые гаргажа эхилхэдэнь, эршэмтэй технологиин ёһоор ороһото ургамалнуудые элдүүрилдэг ажахынуудта тэдэниие СССР-эй Госагропром эльгээжэ эхилхэ, тиихэдээ урдань абтаһан тогтоолой ёһоор һалбаринуудай хоорондохи хамжаанай ёһо гурим тэрэ зандань үлөөхэ болоно.

Энэ хэрэгтэ шухала хэрэгтэй материалнуудые болон бусад хэрэгсэлнүүдые СССР-эй Госплан болон СССР-эй Госснаб үгэхэ ёһотой.

Эршэмтэй технологиин ёһоор газар элдүүрилхэдэ шухала хэрэгтэй оньһон түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха талаар даабаринуудые дүүргэлгэдэ журамгүй ябадалай үзэгдэдэг байһан ушар Тракторна болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствын коллегиин анхаралда табигдаба. Хүдөө ажахые хүсэд хүрэхэ, эрхим шанартай техникээр, түрүүшын ээлжээндэ сасадаг механизмуудаар, сеялкэнүүдээр, тарилгын урда тээ хүрьһэ элдүүрилгын олон ондоо ажал хэхэ техникээр хангаха талаар бүхы хэрэгтэй хэмжээнүүдые абахаар министр нүхэр А. А. Ежевский уялгалагдаба.

Үтэгжүүлгэ болон пестицидүүдые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэ түс техникын шиидхэхы нүлөө үзүүлхэ байһаниие хараада абажа, эдэ машинануудые бүтээн гаргалгын шанарай албан зургааһаа гадуур сэгнэлтэ үгэхэ талаар хүдэлмэри 1987 ондо үнгэргэхыень стандартнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ даалгагдаба.

Хүдөө ажахыда шанар һайнтай избёосхын материалнуудые үгэхэ талаар СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын, СССР-эй Минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилэн гаргаха талаар министерствын, СССР-эй Хара металлургиин министерствын ажал ябуулга хангалтагүй байгаа гэжэ тэмдэглэгдээ. Мүнөө тогтоод байһан байдалаа саг дары заһаха талаар хэмжээнүүдые абаха эрилтэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет эдэ зургаануудай урда табиба. Нютагай карьернүүдтэ избёосхо абалгые дээшэлүүлхэ талаар бии байгаа арга боломжонууд РСФСР-тэ һулаар хэрэглэгдэнэ гэжэ заагдаба.

Избёосхын болон гипстэй материалнуудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэлгэ эмхидхэн хангаха эрилтэ СССР-эй Госагропромой, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй урда табигдаһан байна. Эршэмтэй технологи болон физиологическа талаһаа гашуун минеральна үтэгжүүлгэ хүрьһэеэ гашуун бодосуудһаа сүлөөлһэнэй һүүлдэ хэрэглэхэ гэһэн заабари хэзээдэшье, багаханааршье хазагайруулагдаха ёһогүй. Союзна республиканууд бүхэндэ избёосхын материалнуудые үгэхэ, гашуун хүрьһэ избёосхолхо, дабһалиг хүрьһэ гипсэдхэхэ талаар даабаринууд туд тудтань тогтоогдоо. Хараалагдаһан даабаринуудые бэелүүлгые хангаһан материально-техническэ нөөсэнүүдээр хангаха хэмжээнүүдые жэлэй түсэбүүдые зохёоходоо, СССР-эй Госплан заабол хараалха зэргэтэй.

Ороһо хуряаха, хадагалха үедэ тэрэнэй гээлтэ хоролтые бага болгохо, тиигэжэ эдеэ хоолой болон ороһо тарянай зүйлнүүдые ехэ болгохо талаар ашаг үрэтэй хэмжээнүүдые абаха гэжэ СССР-эй Госагропромдо, совет болон ажахын зургаануудта даалгагдана. Ороһо ба үрэһэ хүрэнгэ хадагалха баазые бэхижүүлхэ зорилгоор Прибор бүтээлгын, Автоматизациин хэрэгсэлнүүдэй болон залан хүтэлбэрилгын системын министерствэнүүдые, Электротехническэ промышленностиин министерствые, Барилгын, Харгын ба коммунальна машина бүтээлгын министерствэнүүдые, Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведые хабаадуулжа, СССР-эй Госагропром 1988 онһоо эхилжэ, түмэр ба түмэр-бетон амһартануудые үйлэдбэрилгые тогтоогдоһон гуримаар эмхидхэхэ.

Малай тэжээлдэ ородог ороһо тарянай зүйлнүүдые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ талаар хүсэд дүүрэн хэмжээнүүдые баталан абаха, ороһо хадагалалгада ба болбосоруулгада бии байһан дутуу дундануудые усадхаха, һалбариин предприятинуудай техникые шэнэдхэн заһалгые хурдадхаха, бүри һайжаруулагдаһан технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, гурилай, хүрпээгэй, хилээмэ-бүүлхын болон макаронно зүйлнүүдэй шанарые һайжаруулха гэжэ КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерствын коллегиие, нүхэр Г. С. Золотухиниие уялгалба. Стандартнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет, СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерство, СССР-эй Финансын министерство болон сэнгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет хоёр һарын болзорто энэ продукцида шэнэ ГОСТ зохёожо нэбтэрүүлхэ, эрхим шанартай продукци бүтээхээр ажалша коллективүүдые материальна талаар урмашуулгые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые хараалха.

Хилээмэнэй продуктнуудай предприятинуудай барилгада хэгдэһэн гээгдэлые усадхаха, тээрмэтэй заводуудые, элеваторнуудые болон ороһо хадагалха, болбосоруулха талаар бусад объектнүүдые 1986 ондо ба удаадахи жэлнүүдтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбэй ёһоор бэелүүлхэ гэжэ СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай, Алас-Дурнын болон Забайкалиин районуудтахи барилгын, СССР-эй Промышленна барилгын, Транспортна барилгын министерствэнүүд, СССР-эй Госагропром болон Главмоспромстрой уялгалагдана гэжэ тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Эдэ предприятинуудай барилгын, шэнэдхэн заһалгын ябасын хойноһоо хиналта шангадхаха гэжэ союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд болон обкомуудта даалгагдаба.

СССР-эй Госагропром болон СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерство холимол тэжээлэй промышленностиин хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулха, тэжээлэй шанарай, тэрэниие олон зүйлөөр шанаржуулгын түлөө предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, стандартнуудай эрилтэнүүдые хазагайруулхагүй.

Колхоз, совхозууд болон бусад ажахынуудай тогтоогдоһон нормоһоо үлүү ехэ шииг тэй, холисотой ороһото болон тоһолиг ургамалнуудай үрэһэ худалдаһан ушарта бодото буултаһаа гадуур гадна, ороһото ба тоһолиг ургамалнуудай үрэһэ хатаалгын ба сэбэрлэлгын түлөө (тогтоогдоһон нормоһоо үлүү ехэ шииг тэй, сэбэр бэшэ байлгын нэгэ процентын түлөө) түлбэри 1986 оной ургасаһаа эхилжэ абтаха гэжэ тогтоогдобо. Ороһо тушаан абалгын предприятинуудай бодото гаргашаар, мүн тэрэшэлэн энэ хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэнгэй 8 процент хэмжээнэйнгээ ашаг үрын нормоор энэ түлбэри тодорхойлогдохо.

Хизаарнуудай, областьнууд болон АССР-нүүдэй хилээмэнэй продуктнуудай управленинүүдэй зууршалгаар заагдаһан түлбэриие автономито республикануудай, хизаарнууд болон областьнуудай агропромууд, харин областной хубаарилгагүй союзна республиканудта — зохихо союзна республикануудай хилээмэнэй продуктнуудай министерствэнүүдэй зууршалгаар эдэ республикануудай Госагропромууд баталха.

Ороһо тушаан абалгын предприятинуудай хатаалгын ба сэбэрлэлгын техникые бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ зорилгоор мүнөө жэлэй ургасаһаа эхилжэ, Баруун ба Зүүн Сибириин, Хойто Казахстанай колхоз, совхозуудта комбайнуудһаа ороһо сэхэ тушаажа абаха гэһэн СССР-эй Госагропромой дурадхал баталан абтаба.

Эрхим шанартай шэниисын ороһоной гүрэнэй нөөсэнүүдые ехэ болгохо зорилготойгоор СССР-эй Госагропромтой зүбшэн хэлсэһэнэй ёһоор союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй дурадхалнуудые хараада абажа, ороһо бэлэдхэлгын үедэ шэлдэн хатуу, шанарай талаар эгээл үнэтэй сэнтэй сортын шэниисын ороһо тушаажа абаха, мүн тэрэшэлэн холимол тэжээл ба ороһо тарянай зүйлнүүдээр шэлдэн хатуу (классна) шэниисэ һэлгэжэ абаха эрхэ СССР-эй Хилээмэнэй продуктнуудай министерствэдэ олгохо:

ороһоной бусад зүйлнүүдээр гүрэндэ ороһо худалдаха түсэбүүдээ хэр зэргээр дүүргэһэнһээнь дулдыдангүй, шэниисэ худалдаха түсэбүүдээ дүүргэһэн колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын бусад предприятинууд ба эмхи зургаануудһаа;

ган зудай аюулһаа уламжалан, шэниисын ороһо болон ороһоной бусад ургамалнуудые худалдаха түсэбүүдээ бэелүүлхэ арга боломжогүй колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон эмхи зургаануудһаа;

зачетно шэгнүүрээр нэгэ центнер шэниисын ороһоной түлөө 1,3 центнер холимол тэжээл гү, али ороһо тарянай зүйлнүүдые үгэхэ хараатайгаар шэниисын ороһоной түлөө холимол тэжээл болон ороһо тарянай зүйлнүүдые табиха гэжэ тогтоогдоо.

Ургамалай сорт болон үрэһэ хүрэнгэ тарилгые һайжаруулха, ехэ ургаса үгэдэг, ган гасуурта тэсэмгэй, хорото шумуулнууд болон үбшэндэ нэрбэгдэдэггүй, ашаг үрэтэй технологёор тарижа ургуулхада тааруу ороһоной зүйлнүүдые бии болгожо нэбтэрүүлгые хурдадхаха талаар Госагропром, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна хүдөө ажахын эрдэмэй академи хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Ороһото ургамалнуудые тарижа ургуулха ашаг үрэтэй технологи саашадань нарижуулан һайжаруулха, ороһо хадагалха ба болбосоруулха талаар комплексно шэнжэлгэнүүдые шангадхаха. Селекционно болон технологическа түбүүдэй үүргые болон хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ороһоной үйлэдбэриин ашаг үрын эсэсэй дүнгүүдэй түлөө эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаануудай харюусалгые дээшэлүүлхэ.

Олоной мэргэжэлэй кадрнуудые, колхоз, совхозуудай, агропромышленна комитедүүд болон нэгэдэлнүүдэй мэргэжэлтэдые ба хүтэлбэрилэгшэдые бэлдэхэ, шэнэ мэргэжэл олгохо талаар хэмжээнүүдые зохёожо, арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлдэ бэелүүлхэ гэжэ Компартинуудай ЦК-нуудта болон союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Госагропромдо, техническэ мэргэжэлэй һуралсалай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна хүдөө ажахын эрдэмэй академидэ, партиин крайкомууд, обкомууд болон райкомуудта, крайисполкомууд, болон облисполкомуудта, райисполкомуудта даалгагдаба.

Дээдэ һургуулинуудай, техникумүүдэй, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай, кадрнуудта шэнэ бэлэдхэл үгэхэ курсануудай һуралсалай программануудта хэрэгтэй хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүдые оруулха. Звеное даагшанарай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй, РАПО болон агропромышленна комитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлые уялгата гуримаар шалган сэгнэхэ.

АПК-да ажахы эрхилэлгын шэнэ экономическа онол аргануудые ехээр хэрэглэжэ, ороһоной ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхын тулада зорюулагдадаг нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын, ороһо үйлэдбэрилгые болон бэлэдхэлгые ехэдхэхын түлөө партийна, совет болон ажахын зургаанууд, профсоюзай ба комсомолой эмхи зургаанууд ороной таряашадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр нэбтэрүүлхэ уялгатай.

* * *

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, колхозникууд болон совхозуудай хүдэлмэришэд, партийна болон ажахын зургаанууд, хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд ороһоной ажахые тогтууритайгаар хүгжөөхэ, ороһо ехээр суглуулгые хангаха, тэрэнэй шанарые һайжаруулха, арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлдэ абтаһан түсэбүүд болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ батаар этигэжэ байһанаа Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

ҮРЖЭЛЭЙ САБШАЛАНДА

Репортаж

...шээр хэдэн жэлэй туршада ажаллаһан намтартай.

— Байза, Александр Гармаевай хүтэлбэрилдэг үбһэ хуряалгын оньһожоруулагдамал звенодо хүрөөд гарая. Энэ звеногой гэшүүд жэл бүри һайнаар бүдүүн тэжээл суглуулдаг заншалтай, — гэжэ Владимир Аймпилович жолоодожо ябаһан «Нива» автомашинаяа гол харгыһаа тээ холо бодхоогдожо байһан һүринүүд тээшэ залаба.

Эндэ хоёр томо сомоогой хажууда үшөө нэгэ һүри оньһон техникын ашаар бодхоогдожо байна. Звеньевой Александр Гармаев тракторист Юрий Абашеев хоёр «КНУ-11» гэһэн түхеэрэлгээр сомогдожо байһан һүридэ үбһэ суглуулжа асарна. Харин залуу механизатор Борис Мункуев тэдэнэй асарһан үбһые сомоогой нюрганда гаргана. Сомоо дээрэхи үбһые залуу шиираг шамбай хүбүүд Базар Лубсанов, Гарма Ринчинов тараажа зохёонод.

Эндэһээ тээ саана механизатор Михаил Ринчинов «ГТ-14» түхэлэй томо тармуураар үбһэ тармана. Тэрээндэ энэ ажалдань Эрхэтэ Дамбаев туһална. Заримдаа Михаил Ринчинов трактортаа тармуур шагтагалдаг юм.

Тармаһанайнь һүүлээр энэ үбһыень залуу тракторист Эрдыни Мункуев суглуулан бухаллана.

Уданшьегүй Үржэлэй сабшалан дээрэ үшөө нэгэ сомоо бодхоогдожо, механизаторнууд үдынгөө хоол барихаяа ошобод. Харин бидэ Александр Раднаевич Гармаевтай хөөрэлдэнэбди.

Александр Раднаевич арбан жэлэй туршада зун бүри үбһэ хуряалгын оньһожоруулагдамал звено хүтэлбэрилжэ, энэ талаар яһала ехэ дүй дүршэлтэй болонхой.

— Энэ жэлдэ түсэбэй ёһоор 9000 центнер үбһэ суглуулхаар хараалнабди. Мүнөө бидэ 4000 гаран центнер үбһэ бэлэдхээбди. Үбһэ хуряалгын эхеэр хура бороогой маниие һаатуулаагүй һаа, бидэ үшөөшье ехэ үбһэ абаад байха бэлэйбди. Тиихэдэ звенодомнай тракторнууд дуталдана. Үржэлэй бригадаһаа манда нэгэ трактор үгтэһэн юм. Теэд энэ тракторнай урагшаа ябанагүй, заһабарилха гэхэдэ запчастьнууд байхагүй. Гансал энэ шалтагаар косилка шэрэдэг трактораараа үбһөө сомоодо зөөхэ баатай болонобди,— гэжэ А. Р. Гармаев хөөрэнэ.

КПСС-эй Баргажанай райкомой бюрогой арадай депутадуудай Баргажанай районно Соведэй гүйсэдкомой хамтын шиидхэбэриин ёһоор ажахынуудта ногооной шэмэ шүүһэеэ алдаагүй байхада сабшажа абаха, мүн үбһэ хуряалгые түргэдхэхэ талаар энэ жэлэй июлиин 14-һээ габшагай ажалай дүрбэн долоон хоног соносхогдоһон байгаа. Тэрэ гэһээр гурбан недели үнгэрөө. Энэ хугасаада А. Р. Гармаевай хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд яһала һайнаар ажаллаһан байна.

Г. РИНЧИНО,
манай корр.

ШЭМЭТЭЙГЭЭР ДАРАНА

Байгша ондо ниитын адууһа малда бардам хүрэхөөр шэмэ шанартай тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула горитойхон бэлэдхэл хэһэн «Путь Ленина» колхозой механизаторнууд мүнөө сенаж дараха хүдэлмэрээ эмхитэйгээр ябуулжа байнхай. Эдэнэр хоёр үдэрэй туршада 300 тонно шэмэтэ тэжээл нөөсэлбэ.

Һаяхан тус ажахын ороһоной тоогой хойто захада дарагдажа байһан сенажай траншейдэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, мантан томо тракторай таршаганаан холуур сууряатан зэдэлнэ Энэ тракторые дүршэл шадабаритай механизатор Иван Лукич Худяев шадамараар жолоодон, хэршэгдэһэн шэмэтэ ногооое нягтаруулан дарана.

— Ажалаа үсэгэлдэрэй эхилһэншье һаа, яһала урагшатай ябажа байнабди. Техникэмнай ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэгдэнэ. Бидэ үдэшэлэн болотор энэ траншейгээ дүүргэхэ ёһотойбди,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Бар тосхонһоо холо бэшэхэнэ хойто шэлын үбэртэ таригдаһан донник ногооной ургаса һайнаар гаранхай. Виктор Михалевой КИР түхэлэй Павел Макадзиобиин жолоодоһон машинанууд ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэ.

Д. ДАРМАЕВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

БҮХЫ АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЭЛСҮҮЛХЭ

Байгша оной августын 2-то КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ээлжээтэ дүрбэдэхи пленум боложо, эмхидхэлэй асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ, «КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые болон арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые бэелүүлхэ талаар Улаан-Үдэ хотын партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал пленумэй үзэмжэдэ табигдаа гэжэ мэдээсээ һэмди. Партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь П. А. ЧУКРЕЕВ пленум дээрэ элидхэл хэһэн байна.

Тус хуралдаан дээрэһээ хэгдэһэн тэмдэглэл мүнөөдэр толилогдоно.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулагдан, Улаан-Үдэ хотын социальна болон экономическа хүгжэлтын табан жэлэй түсэб зохёон табилга түгэсхэгдөө гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Экономико хүгжөөлгын алхамуудые улам эршэдхэхын, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхахын, үйлэдбэриин технологи болон техникэ залан шууд һэльбэн шэнэлхын, үйлэдбэриин ашаг үрэ эрид дээшэлүүлхын, продукциин шанар һайжаруулхын тулада бүтээмжэтэй хэмжээнүүдые саг дары абаха талаар горитой хүдэлмэри хэхээр тус түсэб соо хараалагдана.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй турша соо арадай ажахые хүгжөөлгэдэ 1 миллиард түхэригэй капитальна һомололго зорюулагдаха юм. Энэнь арбан нэгэдэхи табан жэл соохидо орходоо 1,9 дахин ехэ болоно. Гэхэ зуура бүхы капитальна һомололгын 13 процентнь мүнөө хүдэлжэ байһан предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ, техническэ талаһаань шэнээр зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ гаргашалагдаха юм. 737 миллион түхэригэй гол фонднуудые табан жэл соо ашаглалгада оруулха болоно. Промышленна үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээн 28,8, ажалай бүтээсэ — 20,7 процентээр, урдахи табан жэлэйхидэ орходоо 3,2 дахинаар дээшэлүүлэгдэхэ юм. Оньһожоруулгын болон автоматизациин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэдэ зорюулагдаһан гаргашануудай хэмжээ 2,4 дахин дээшэлүүлхээр, промышленностьда бар хүсөөр ажал хэлгые 13,8 процентээр доошолуулхаар хараалагдаһан байна.

Тон ехэ социальна программа бэелүүлэгдэхэ юм. 12 һургуули болон техническэ мэргэжэлэй училищи, хүүгэдэй 20 саад, 79 магазин болон ниитын эдеэ хоолой предприятинууд, соёлой болон спортын олон объектнүүд табан жэл соо баригдаха болоно. Хүн зониие гэр байраар гүйсэд хангаха асуудалда онсо анхарал хандуулагдажа, 1 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаха. Иигэжэ урдахи табан жэлтэй сасуулхада, гэр барилга 1,7 дахин ехэ болгогдохо.

Арадай үргэн хэрэглэмжын тоозарнуудые гаргаха ба хангалгын албанай ажал ябуулгые һайжаруулха талаар комплексно программа бэелүүлэн, горитой хүдэлмэри хэгдэхэнь. Арадай үргэн хэрэглэмжын ба соёлой-ажаһуудалай тоозарнуудые үйлэдбэрилгын хэмжээнэй арбан нэгэдэхи табан жэл соо 46 процентээр ахэ болгогдоһон һаань, байгша табан жэл соо 59 процентдэ хүргэгдэхэ юм.

Арадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээе 4 дахин дээшэлүүлжэ, нэгэ хүндэ хүртэсыень 53 түхэригтэ хүргэхэ хараа түсэб табигдана. 1986 ондо энэ баримта 12 түхэригөөр ургаха.

Улаан-Үдэ хотын социальна болон экономическа хүгжэлтын 1986—1990 онуудай түсэб соо ажалшадай һуудал байдал һайжаруулха, худалдаа наймаанай болон медицинскэ хангалга саашаданһ улам нарижуулха талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа гээд элидхэлшэ тэмдэглэнэ.

Партиин горком, райкомууд, горрайгүйсэдкомууд, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, ажалша коллективүүд тус хараа түсэбүүдтэй зохилдуулан, саашанхи зорилгонуудаа тодоруулха, табигдаһан асуудалнуудые бэелүүлхэ талаар бүтээмжэтэй хэмжээнүүдые харааалха ёһотой болоно.

Энэ талаар табан жэлэй эхин оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүд онсо удха шанартай юм гээд нүхэр Чукреев онсолбо. Юуб гэхэдэ, эдэ дүнгүүдые наринаар шэнжэлһэнэй, хаража үзэһэнэй ашаар саашанхи зорилгонуудаа бүри элеэр тодорхойлхо арга олдохо байна бшуу.

Түсэбүүд болон абаһан социалис уялгануудаа хотын ажалшад гол түлэб дүүргэбэ. Олонхи ажалша коллективүүд хубилган шэнэдхэлгын замда залан шууд орожо, үйлэдбэриин хүгжэлтэ хурдадхаха талаар зарим тэды амжалта туйлаа.

Онсолходо, нёдондоной энэ үетэй жэшэхэдэ, промышленна продукциин хэмжээн 8,7 процентээр дээшэлүүлэгдэбэ. Промышленностьда ажалай бүтээсэ 8,2, барилгада — 8,6, түмэр харгын транспортда — 4,4 процентээр ехэ болгогдоһон байна. Түсэбһөө гадуур 13,7 миллион түхэригэй продукци гаргагдаа. Энэ хадаа жэлэй уялгануудһаа хоёр дахин ехэ болоно. Урданайхиһаа бүри эдэбхитэйгээр үйлэдбэри шэнээр зэбсэгжүүлгэ ябуулагдаба. Энэ зорилгоор 10 гаран миллион түхэригэй капитальна һомололгонууд гаргашалагдаһан байна. Гол фонднуудые ашаглалгада оруулалга 22 процентээр ургаа.

Улаан-Үдын промышленна предприятинуудта автомат болон оньһожоруулагдамал 11 лини, 21 хэһэг манипулятор, тоолон-тодорхойлолгын аргаар хүтэлэгдэдэг станогууд түсэбэй ёһоор үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ, 125 шэнэ янзын продукци гаргагдадаг болоо, ашаа болон зониие зөөхэ талаар даабари дүүргэгдээ.

Гэзгдэлдэ ородог ба социалис уялгануудаа дүүргэдэггүй, предприятинуудай тоо нёдондонойхиһоо үсөөрөө. Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй, локомотив вагон заһабарилгын, «Теплоприбор», судна бүтээлгын заводуудай, нарин сэмбын, хилээмэнэй комбинатуудай болон бусад коллективүүд дэлисэ ехэтэйгээр шэнэ табан жэл соо ажаллажа эхилбэ.

Гэбэшье дутуу дунданууд үшөөл бии зандаа. Тэдэнээ саг соонь элирүүлхэ, дары усадхаха, гаргаһан алдуунуудаа дабтахагүйн тулада бүхы юумэ хэхэ шухала гээд элидхэл соо онсо заагдаһан байна.

«Электромашина», Кировэй нэрэмжэтэ, архигүй унданай заводуудай, кондитерскэ, гадар трикотаж хубсаһанай фабрикануудай, «Бурятэнерго» управлениин коллективүүд мүнөө гэзгдэлдэ ороод байна. 15 коллектив социалис уялгануудаа дүүргэбэгүй. Тиигэжэ 15,2 миллион түхэригэй продукци дутуу гаргагдаба. 10 предприяти, тэрэ тоодо 6-ниинь Советскэ районһоо, ажалайнгаа бүтээсэ доошолуулһан байна.

Капитальна һомололгонуудые ашаглаха талаар түрүүшын хахад жэл соо хангалтагүй хүдэлмэри ябуулагдаба. Жэлэй капитальна һомололгын 44,8 процентнь ашаглагдаба ха юм. «Бурятскагропромышлен» нэгэдэлдэ жэлэй капитальна һомололгын оройдоо 21,2 процентнь ашаглагдажа, тон муу байдал тогтоод байна.

Продукциин шанар һайжаруулха хэрэг мүнөө шухалын шухала болоод байна. Зүгөөр энэ талаар хэхэ юумэмнай тон ехэ гэжэ нүхэр Чукреев мэдүүлбэ. Юуб гэхэдэ, хотын 6 лэ предприятида 14 зүйлэй продукци Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэйгээр гаргагдана. Гаргагдажа байһан бүхы продукциин оройдоол 16,7 процентнь болоно. Байгша оной хоёрдохи квартал соо 403 мянган түхэригэй продукциин шанар муу байжа, худалдаанда гаргагдабагүй. Тэрэ тоодо «Белка-10М» гэжэ хубсаһа угаадаг машинанууд, кондитерскэ зүйлнүүд, электро-гүсэнүүд, тэжээл бутаргадаг машинанууд бии.

Барилгада, арадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанда, арадай ажахын бусад һалбаринуудта бии байһан дутагдалнуудые элидхэлшэ шэнжэлэн харуулба.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгын эхилхэдэ, КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь **Е. М. Мацуков** түрүүлэн гаража, районой промышленностиин жэлэй эхинһээ хэр хүдэлжэ байһан тухай тогтобо. Онсолходо, промышленна продукци гаргаха түсэб 106 процент дүүргэгдээ, барилга болон транспорт хүдэлмэриеэ яһала һайжаруулаа. Урданһ гэзгдэлдэ ходо ороод ябадаг байһан шэлэй завод урагшаа горитой алхам хэжэ, түсэбүүдээ сүм бэелүүлдэг болобо. Судна бүтээлгын завод нэгэ жэгдээр, эрхим һайнаар хүдэлнэ.

Гэбэшье «Электромашина» Кировэй нэрэмжэтэ заводууд гэзгдэлдэ орожо, хахад жэлэй дүнгөөр 970 мянган түхэригэй продукци дутуу гаргаба. Үшөө табан предприяти түрэл предприятинуудаа хангаха даабарияа хүсэндэнь хүргэжэ шадабагүй. Гадна һээһы гутал гаргадаг фабрикын, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй, типографиин хүтэлбэрилэгшэд саашадаа продукци гаргалгаяа бага болгохоор түсэблөөд байна.

Эдэ бүхы дутуу дундануудаа усадхажа, промышленностьдаа хурдадхалга хангахын түлөө хүсэ шадалаа гамнахагүйбди гэжэ нүхэр Мацуков мэдүүлбэ.

— Хамтын подрядай гурим үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэжэ, барилгашалай бүхы коллективүүдые нэгэ жэгдээр, шанар һайнтайгаар хүдэлгэдэг болгохо арга бии,— гэжэ Главбурятстройн начальник **С. М. Антонов** мэдүүлбэ.— Жэшээлхэдэ, 1986—1987 онуудай турша соо Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадые бүхыдэнь хамтын подрядта оруулха зорилго табигдаад байна. Гадна жэлэй турша соо нэгэ миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэдэг болохо тухай үүсхэл гаргаһан нүхэд Рубцовой, Находкиной, Побоковой бригадануудай эхилһэн хүдэлөөн тон ехэ удха шанартай. Энээнэй хажуугаар барилгын материалнуудые гаргадаг промышленность бодомжо ехэтэйгээр хүгжөөхэ гээшэ тон шухала болоод байна,— гэжэ нүхэр Антонов онсолон тэмдэглэбэ.

«Электромашина» заводой электро-гагнуурша н **В. П. Холмогорова** үгэ абажа, һая хада үргэн ехэ туршалгын оршондо ажаллажа, горитой амжалтануудые туйлажа ябаһан заводойнгоо гэзгдэлдэ ороһондо һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлбэ. Тиихэдээ дотоодын зарим тэды дутуу дунданууднаа энэ ушар эхи табиханаа гадна заводой коллективһээ дулдыдахагүй шалтагаанууднаа гол түлэб улам-жалаа гээд онсолбо. Юуб гэхэдэ, материально-техническэ хангалга муу, хүргэгдэһэн түсэб заводой бодото хүсэ шадалтай, арга боломжонуудтайнь тааралдуулагдаагүй байна. Заводой коллективтэ бүтээмжэтэй, бодото туһаламжа хэрэгтэй гэжэ нүхэр Холмогоров хэлэбэ.

Хүдэлмэришэдэй ажаллаха, амарха эрхэ байдалда локомотив-вагон заһабарилгын заводто онсо анхарал хандуулагдадаг юм гэжэ тус заводой профкомой түрүүлэгшэ **К. Н. Дамбуев** мэдүүлээ. Бүхы цехүүд соо шахуу столовонууд, амаралтын таһалганууд бии болгогдонхой. Диетээр хооллолгын столово һаяар ашаглалгада тушаагдахань. Заводой бассейн болон стадион дээрэ ехэ юумэн хэгдээ. Жэшээлхэдэ, республика соо эгээл эрхим боксын зал түхеэрэгдэбэ. Саашадаа барилдаашадай һорилгоёо хэхэ тусхай зал бии болгогдохо юм.

— Арад зониие хэрэгтэй эд зүйлнүүдээрнь хүсэд һайнаар хангаха хэрэг һайжаруулхын тулада манай 2-дохи пищеторгдо горитой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ,— гэжэ 15-дахи магазинай наймаалагша **Л. Д. Хабаркова** хөөрэнэ. —Элдэб кафетеринүүд болон бусад нүүдэл худалдаанай газарнууд зоной олоороо ябадаг гудамжануудта нээгдээ. Элдэб унда болон эдеэ хоолой бусад зүйл элбэгээр худалдахые эрмэлзэнэбди. Зүгөөр һүнэй комбинадай, архигүй унданай заводой, Сотниковско шубуунай фабрикын түсэблэгдэһэн продукцияа дүүрэн хэмжээн соонь гаргадаг, бидэнэртэ дамжуулдаг байгаа һаань, ехэл һайн байха һэн. Гадна продукциин шанарта онсо анхарал хандуулжа, гүрэн түрын хэмжээгээр анхардаг болобол, алишье талада туһатай байха һэн.

Нарин сэмбын комбинадай парткомой секретарь **Д. П. Могоева**, арадай депутатуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **С. А. Тимин**, «Бурятэнерго» управлениин ахамад инженер **С. М. Легостаев** гэгшэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ мүн лэ хабаадалсаа.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаараа пленум зохихо тогтоол батлан абаба.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

МАГТААЛТАЙ КОЛЛЕКТИВТЭ

Сэлэнгын ЦКК-гай ТЭС-эй химическэ аргаар уһа сэбэрлэдэг цехэй коллектив арбан жэлэй туршада «коммунис ажалай цех» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй ябана. Энэ нэрэеэ тус коллектив жэл бүри амжалтатай ажалаараа батадхадаг гээшэ.

Тус цехэй коллектив ТЭС-эй котелнуудые химическэ аргаар сэбэрлэгдэһэн уһаар таһалгаряагүй хангадаг юм. Часай туршада 320—350 тонно иимэ уһан хэрэглэгдэдэг байна. Мүн Селонгинск һууринай хүн зоной хэрэглэмжэдэ 430—440 тонно уһан гаргашалагдадаг байха юм. Эды ехэ уһанай хэрэглэгдэдэгшье һаань, тус цехэй коллективэй гэмээр нэгэтэшье уһаар дуталдаһан ушар байгаагүй, хэрэгтэй соонь сэбэрлэгдээд, эльгээгдэжэ байдаг.

— Эндэ хүдэлдэг дүрбэн халаанай али нэгэниинь үлүү һайнаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэхэнь тон бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, булта даалгагдаһан ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг юм. Тодорхойлбол, ахалагша аппаратчик Нина Ивановна Шадурскаягай хүтэлбэрилдэг «А» бүлэгэй халаанда ажаллагшад бусадай дундаһаа социалис мүрысөөндэ үргэлжэ түрүүлжэ гарадаг байна. Арбан табан жэлэй саана Н. И. Шадурская манай цехтэ ерээ, юрын аппаратчигаар хүдэлжэ эхилээ һэн. Харин мүнөө эрхим коллективые хүтэлбэрилжэ ябана.

Ахалагша аппаратчик А. И. Бурлакова ЦКК-да хорин наймадахи жэлээ ажаллана. Энэ нүхэрнай комбинадай ашаглагдаһан түрүүшын үдэрһөө эхилжэ эндэ хүдэлдэг юм. Хэһэн ажалдаа дүй дүршэлтэй болохоһоо гадна. үнэн зүрхэнһөө оролдожо, түргэнөөр, һайн шанартайгаар хүдэлдэг байна.

Аппаратчицанууд А. А. Бурлакова, Е. Е. Березовская, В. С. Ветошкина гэгшэд мүн лэ түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай. В. С. Ветошкина эрхим ажалайнгаа түлөө комбинадайнгаа Хүндэлэлэй самбарта оруулагдаанхай,— гэжэ цехэй начальник С. К. Автономова хөөрэнэ.

Иимэ дүршэл ехэтэй коллектив байгуулалгада цехэй начальник Светлана Карповна Автономовагай оруулһан хубита ехэ гээшэ. Хүн бүхэниие дуратай ажалдань томилжо, үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха ёһотойл ажалша коллектив байгуулжа шадаа. Гадна өөрөө эрхим уралан нарижуулагша байха юм. Байгша ондо тэрэ 5 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, хүдэлмэришэдэй ажалые нилээд хүнгэлөө.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: слесарь Г. А. Степанов приборнуудаа шалгана. Аппаратчик Е. Е. Березовская.

Авторай фото.

ҮҮСХЭЛШЭДЫЕ ДЭМЖЭНЭ

Барыкино нютаг Гарбагатайһаа дүшөөд модо холо юм. Тиишэ зүрһэн харгыгаар хурдан машинаар харайлгахада харгынь хоёр талаар тарияанай талмай долгилон, хүхэрэн ногоорон харагдана. Нэгэшье бог ногоогүй тариян шамайе амаршалһан мэтэ долгилон, сэдьхэл бодол урмашуулна. Эндэ хүдэлмэришэ зоной гарай эршэ эли тодо харагдана. Дээдэ-Жэрэмһээ саашаа дабаа дабахада, «Авангард» колхозой түб һууриинда таниие гоё һайхан таримал модод угтаха. Гэрнүүдынь газаа талаһаань булта олон үнгын шэрээр будаатай, палисаднигуудынь нюдэ һаргаама сагаанууд. Мойһон, уляаһан, хуһан модонууд үйлсэнүүдыень гоёон шэмэглэнэ. Захын гү, дундахи айлай гэртэ ороо һаа, эндэ хүндэмүүшэ хүн зон ажаһуудаг гэжэ мэдэхээр: гэрэй эзэн түлөөгөө бэлдэжэ ороходо, һамганиинь хүбхэгэр хилээмээ стол дээрээ табиха... Эндэ Павел Исакович Ревцов колхозой түрүүлэгшээршье, парткомой секретаряаршье ябаһан, мүнөө сельсоведэй түрүүлэгшээр хүдэлнэ.

Павел Исаковичтай уулзажа, нютагай Соведэй ажал ябуулга тушаа хөөрэлдэбэбди.

— Арадай депутадуудай Гэгээтын сомоной Соведэй болон Хориин поселково Соведэй үүсхэлые танай харьяата коллективүүд дэмжээ гү?

—Бидэ эндээ тусхай суглаа хэжэ, энэ үүсхэлые ехэтэ һайшаажа, али болохо аргаар дэмжэхэ гэлсээ һэмди. Манай сельсоведэй харьяата газарта ажаһуудаг пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, хүбүүд 600 центнер үбһэ сабшахаар, набшаһата тэжээл бэлдхэжэ тушаахаар хараалаад бэелүүлжэ байнабди. Манай гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд эндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Би өөрөө үбһэ сабшахаһаа, һурилхаһаа гадна хажуурнуудые дабтадаг, заһабарилдаг уялгатайб. Хүдөө нютагта үдэһэн хадаа хүдөөгэй бүхы хүдэлмэри хэжэ шадаха шухала гэжэ заабарилхашье саг гарадаг...

...Тиигэжэ байтарнай үүдэн нээгдэжэ, газааһаа нэгэ эхэнэр шамдуу орожо ерээд:

— Павел Исакович, би хайшан гэхэ болонобиб, хажуурни муу, заһаха хүн үгы, —гэбэ.

Павел Исакович миниие урдаһаа энеэбхилээд гээд:

— Ольга Кузьминична, хажуураа мэнэ гэһээр намда гэртэмни асаржа үгөөрэй, үглөө заһагдаһан, хурсадхагдаһан байха,— гээдхибэ. Ольга Кузьминична баяраа хэлээд, гаража ошобо. Һонирхожо «Энэтнай хэн бэ» гэхэдэмни, «Клубые даагша Щербакова» гэбэ.

Үглөөгүүрнь ушар боложо, Ольга Кузьминичнатай уулзахадамни, тэрэ хажуудаа нэгэ эхэнэртэй, хажуурнуудаа үргэлэнхэй шамдуу ябадалаар сабшалан тээшэ ошожо ябаба. Хажуудань ябаашань хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ Ольга Петровна байба.

Ф. МАНЖИХАНОВ,
манай штатна бэшэ корр.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ БАРИЛГАНУУД

САГАЙ ЭРИЛТЭЭР

Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын управлениидэ эндэ һаяхан зүблөөн боложо, доторой нөөсэ, арга боломжонуудые элсүүлэн хүдэлжэ, арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй туршада табадахи энергоблогые ашаглалгада тушааха зорилго барилгашадай урда табигдаба.

Тус зүблөөндэ СССР-эй энергетикын болон электрофикациин министрэй орлогшо М. Б. Борисов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түлишын-энергетическэ комиссиин бюрогой секторые даагша Ю. И. Тимофеев, «Братскэнергострой» управлениин начальнигай орлогшо Н. Г. Букарев, КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь нар Л. В. Потапов, Ф. В. Ходаковский, КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой секретарь нар А. С. Аржанович, В. П. Бартуков, «Бурятэнерго» управлениие эрхилэгшэ Г. О. Борисов, Гусиноозерскын ГРЭС-эй директор Е. И. Карпенко болон бусад хабаадажа, үгэ хэлэһэн байна. Мүн ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилгада хэрэгтэй материалнуудаар хангадаг заводуудай хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд зүблөөндэ уригдаһан байна.

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ хараалагдаһан хурдадхалгын шэглэлэй ёһоор станциин табадахи энергоблок байгша ондо ашаглалгада тушаагдаха ёһотой. Чернобыльскын атомна электростанцида болоһон аюул энэ энергоблогые бүри богонихон болзор соо ашаглалгада тушаахаар барилгашадые уялгална. Патриотическа, интернациональна энэ зорилгоёо бэр лгашад жэншэдгүй бэелүүлхэ болоно. Энэмнай хүнгэн бэшэ зорилго мүн. Һүүлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада эндэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутуу дунданууд олон болонхой. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые дооржа гарахын, табадахи энергоблогые саг соонь ашаглалгада тушаахын тула барилгашад хүдэлмэриин минута бүхэндэ гэбшагайгаар ажаллаха ёһотой. Эндэхи байдал гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэхэдэ, мүнөө барилга хангалтагүй муугаар хэгдэнэ гэжэ тобшолмоор байна.

Орон дотор эгээл үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө тэмсэлэй боложо байхада, энэ тэлээр барилгада һайрхаха юумэн үгы. Электро-хабсаргагшадай бригадир Б. Ф. Шадринцев зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, байгша оной эхинһээ тэрэнэй хүтэлбэрилдэг коллектив барилгын материалнуудай багаар үгтэлэнһөө боложо, түсэбөйнгөө хахадые дүүргээ гэжэ тэмдэглээ. Бетонно заводой хүдэлмэришэн Н. М. Раджабалиев, экскаваторай машинист П. И. Дроздов гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалые эрид хорооохо, бага механизациин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, хүдэлмэриин сагай гээлтые усадхаха асуудалнуудта анхарал хандуулһан байха юм.

Барилгын управлениин коллектив энэ жэлэй эхинһээ генподрядай талаар түсэбые 60 гаран процент дүүргэһэн, хүдэлмэриин сагай гээлтэ суудхэдэ дунда зэргээр 18 процент болоно, мүн захиргаанай зүбшөөлгүйгөөр ажалдаа гарахагүй 276 ушар үзэгдэһэн юм. Шэнжэлгын ёһоор хамтын подрядай гурим үйлэдбэридэ муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ, барилгын материалнуудта ээн бусаар хандана, социалис мүрысөөнэй гурим нарижуулан һайжаруулхаар болоо гэжэ тэмдэглэмээр. Барилгашад һара бүри 4—5 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ ёһотой аад, үнэн дээрээ үнгэрэгшэ һарада 1406 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэһэн байха юм.

Зүблөөндэ хабаадагшад эдэ дутагдалнуудые хараада абан, барилгын байдалые шэнжэлжэ үзөөд, байгша ондо табадахи энергоблогые барилгашад ашаглалгада тушааха арга шадалтай гэһэн һанал бодолтой байгаа. Хүнгэн бэшэ энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула шэнэ эрилтын ёһоор хүдэлмэриеэ һайжаруулан хубилгажа, доторойнгоо нөөсэ, арга боломжонуудые элсүүлэн хүдэлхэ хэрэгтэй. Станциин түрүүшын ээлжээниие ашаглалгада тушааһан барилгашад энэ хэрэгэй манлайда дабшаха болоно. Халаанай даабариие дүүргэнгүй, гэртээ бү яба гэһэн уряа бодото бэелэлээ олохо ёһотой. Сагай эрилтэ иимэ.

З. СУСЛОВА.

МҮРЫСӨӨНЭЙ АШААР

Сэлэнгын **модоной баазын** коллектив ажалай үндэр бүтээсэ туйлахын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн ажаллажа, хараалһан зорилгодоо хүрэжэ шадана. Тиигэжэ мүрысөөнэй ашаар баазын модошод байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбтэ даабаринуудые сүм бэелүүлһэн байха юм. Мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа 118,8 процентдэ хүргэһэн байна.

Предприятиин туйлаһан амжалтада модо хэмжүүрлэн тайрадаг, модо отолдог, технологическа зомгоол үйлэдбэрилэн гаргадаг болон бусад бригадануудай коллективүүд горитой хубитаяа оруулаа. Модо хэмжүүрлэн тайрадаг И. В. Неазгодов, А. Л. Муравьев, технологическа зомгоол гаргадаг В. П. Яковлев, В. А. Кругликов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Ажахын тоосооной гурим үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэн эдэ коллективүүд түсэбөө амжалтатай дүүргэжэ, даабариһаа гадуур ехэ продукци гаргана.

Партиин ЦК-гай Хандалгада харюу болгон байгша оной даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгаяа дүүргэхын тула мүнөө оролдосотойгоор ажаллана.

Л. КАРНАУХОВА.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН, САБШАЛАН ДЭЭРЭ

БЕЛГОРОД. Таряа хуряалгада хэрэглэгдэһэн хамтын подряд Ивнянска районой газаар ажалшадта область соогоо түрүүлэн гүрэндэ таряа худалдалгаяа дүүргэхэ арга олгоо. Таряа тушаан абадаг пунктнуудта 29 мянган тонно ороһон эльгээгдээ. Амжалтын үндэһэндэ — техникэ ехэ бүлэг болгожо хэрэглэһэнэй ашаг үрэ. Хуряалга-зөөлгын комплекснууд болгожо нэгэдхэгдэһэн нарядгүй звенонууд «Таряалан—тоог—элеватор» гэһэн ажалай дэлисэ һаадгүйгөөр хангаа. Тиихэдэ РАПО-гой заһабарилгын техническэ предприятинуудта ба ажахынуудта өөһэдтэнь запчастьнуудай, агрегадуудай андалдаанай фонд түхеэрэгдэһэн байгаа. Хаа хаанагүй нүүдэл-заһабарилгын бригаданууд хүдэлбэ.

ОШ. Киргизэй урда зүгтэ түрүүлэн Узгенскэ районой ажахынуудай газар ажалшад шэнэ ургасын дүүрэн таряатай машинануудые элеваторта эльгээбэ. Таряа һайнаар ургуулгые үргэдхэхэ хэрэгтэ тэндэхи ажалшадта шэнэ сортнуудые нэбтэрүүлгэ, ашаг үрэтэй технологи хэрэглэлгэ ехэ туһалаа. «Шоро-Башат», «Куршаб», «Кызыл Октябрь» совхозуудай механизаторнууд шэниисэ, ешмээн 20 центнер абана, тиихэдэ уһалагдадаг газарнуудһаа 2 дахин ехые хуряана.

БЛАГОВЕЩЕНСК. Амарай областиин түбэй ба урда районуудта таряа хадалга эхилээ. Талмайн 60 процентһээ ехэнхинь подрядна коллективүүдтэ даалгагдаһан юм. Тэрэ хадаа урда жэлэйхиһээ 2 дахин ехэ болоно. Хуряалгын шанарта тон ехэ анхарал хандуулна. Амарай таряашад хадалгаа 10—12 хүдэлмэриин үдэрнүүдтэ дүүргэхээр шиидэнхэй.

НОВГОРОД. Гол мүрэниие зүбшөөд, Леня Голиковой нэрэмжэтэ ба «Волна» совхозуудай тэжээл бэлэдхэлгын тусхай отряд гараба. Нуга газарай үбһэ түргэн сабшажа абахын тула энэ хэгдэбэ. Механизаторнууд үдэр бүхэндэ 100 ба тэрээнһээ дээшэ тонно үбһэ бэлэдхэнэ.

Ильмень нуур ба тэрээндэ ороһон гол мүрэнүүдые тойроод һууриждаһан областиин бэшэшье колхоз, совхозууд тэжээл бэлэдхэлгээ үндэр хэмжээндэ ябуулна. Сабшагдаһан үбһэ түргэн хатаахын тула тусхай агрегадууд хаа хаанагүй хэрэглэгдэнэ.

ТАМБОВ. Область дотороо түрүүлэн ажахынуу[д] ... дууд ... таряа ... бэлэдхэл ... хамта ... лээ. Эрт ... ургаса ... бодо ... таряашад ... иимэһээ ... онол арга ... гэхые ... дэлмэрее ... на. Үдэр ... лөөмонһо ... лэ трак ... гаргана. ... таригдаһ ... ральна ... жа байн ...

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭ[Й ПРЕЗИДИУМАЙ]

У К А [З]

СССР-эй ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ МИН[ИСТЕРСТВЫН ПРЕД]ПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ [АЖАЛШАД,] ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭ[РИЛЭГШЭД,]АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, [МЕДАЛЯАР] ШАГНАХА ТУХАЙ

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй [...] абаһан социалис уялгануудаа дүүргэх[э ...]ганууднайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ О[РДЕНООР]

Беликов Владимир Георгиевичые — [...] үйлэдбэриин-техническэ управлениин а[...]лиин жолоошон.

Кожевников Александр Кузьмичые — [...]дын хэлхеэ холбооной болон 12-дохи [...] лениин харьяата түбэй техническэ 3-да[...]

Пузиков Александр Макаровичые — Хориин үйлэдбэриин-техническэ узелай[...]дэй бригадир.

Рыков Иван Александровичые — хэл[...] байкалиин районно узелай участогай на[...]

Садаев Тоггохо Дымбрыловичые — [...] Петропавловскын ашаглалгын-техническэ [...]тор.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ [ОРДЕНООР]

Никифорова Александра Григорьевна[е ...] таматын почтальонуудай бригадир.

Хакимова Гафифа Хакимовнае — хэл[...]жэнгын районно узелай оператор.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» О[РДЕНООР]

Борисов Михаил Сергеевичые — Ула[...] начальник.

Булытова Нина Дулзыновнае — хэлхеэ[...] Шэбэрэй районно узелай отделениин н[...]

Зотова Галина Николаевнае — Буряа[...] холбооной үйлэдбэриин-техническэ упр[...]чальник.

Калашникова Светлана Васильевнае — Хойто-Байгалай районно узелай отделе[...]

Курченко Тамара Васильевнае — хэл[...]лэнгын районно узелай ахалагша телегр[...]

Нскипслов Иннокентий Георгиевичые [...]ной үйлэдбэриин-техническэ управлени[...] рослесарь.

Хандажапов Чингис Нимаевичые — [...] Улаан-Үдын электротехникумэй багша.

Шелковников Алексей Ефимовичые — Баргажанай районно узелай отделениин[...]

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ША[ТЫН ОРДЕНООР]

Васильев Михаил Григорьевичые — го[...] хэлхеэ холбооной болон 12-дохи те[...]ниин харьяата түбэй техническэ 3-дахи [...]тер.

Игумнов Олег Серапионовичые — Ул[...] телефонно станциин электромонтер.

Паршаков Николай Еремеевичые — Хориин ашаглалгын-техническэ узелай [...] бригадир.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ША[ТЫН ОРДЕНООР]

Андреев Петр Ильичые — хэлхеэ [...] районно узелай электромонтер.

Баженова Надежда Ачатольевнае — [...]тын телеграфистнуудай бригадир.

Ефимов Федор Васильевичые — хэлхе[...] Үдын ашаглалгын-техническэ узелай эле[...]

Рябованов Анатолий Трифоновичые — үйлэдбэриин-техническэ управлениин а[...]лиин жолоошон.

Хлебникова Валентина Куприяновнае — [...]тамтын хэлхеэ холбооной операторнуу[...]

Цыденова Зинаида Гомбоевнае — хэл[...] хааминай районно узелай почтальон.

Шевченко Клавдия Федоровнае — У[...]но-телеграфна станциин телеграфистка.

Шульгина Любовь Ивановнае — хэлхе[...]райн районно узелай телеграфистка.

Эрдынеева Мария Очировнае — [...]тын почтальонуудай бригадир.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» М[ЕДАЛЯАР]

Вальков Владимир Дмитриевичые — үйлэдбэриин-техническэ управлениин авто[...] жолоошон.

Гончарова Грепина Сафоновнае — хэл[...]гарайн районно узелай отделениин н[...]

Гусев Виктор Сергеевичые — хэлхеэ [...] районно узелай начальник.

Дараев Михаил Гурдоржиевичые — Петропавловскын ашаглалгын-техническэ [...]тер.

Костина Татьяна Александровнае — [...]графно-телефонно станциин электромеха[...]

Куркин Александр Николаевичые — [...]дын хэлхеэ холбооной болон 12-дохи [...] лениин харьяата түбэй техническэ 3-да[...]ришэн.

Лушнова Евдокия Павловнае — Улаа[...] телефонно станциин телефонистка.

Малахов Юрий Евгеньевичые — Улаа[...] телефонно станциин электромонтер.

Меркушева Валентина Екимовнае — үйлэдбэриин-техническэ управлениин та[...]

Мусонова Галина Александровнае — Кабанскын районно узелай ашаглалгын [...]тор.

Николаева Тамара Яковлевнае — хэл[...]тын районно узелай отделениин начал[...]

Сарваров Рафис Асрарстдиновичые [...] трестын оньһожоруулагдамал нүүдэл [...] автомобилиин жолоошон.

Храмцов Борис Леонтьевичые — дамжуулгын республиканска түбэй эле[...]

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» [МЕДАЛЯАР]

Алексеева Капитолина Ивановнае — [...] Зэдын районно узелай почтальон.

Балдухаева Анна Филипповнае — «Со[...] Үдын городской агентствын киоскер.

Бальчинова Мария Будагуровнае — Хяагтын районно узелай почтальон.

Волошина Людмила Александровнае — Яруунын районно узелай телефонистка.

Дымчикова Тамара Алексеевнае — үйлэдбэриин-техническэ управлениин [...]

Кандалова Любовь Ивановнае — хэ[...]банскын районно узелай телефонистка.

Колесова Эльвира Федоровнае — хэ[...]лэнгын районно узелай начальнигай [...]

Мурзина Светлана Алексеевнае — Ул[...] хүдэлмэришэн.

Перелыгина Агафья Филипповнае — [...] районно узелай почтальон.

Разуваева Валентина Иннокентьевнае — Хориин районно узелай начальнигай [...]

Солдатов Николай Тимофеевичые — Улаан-Үдын ашаглалгын-техническэ узе[...]чальник.

Толочная Ольга Ивановнае — хэлхеэ[...] Байгалай районно узелай отделениин н[...]

Шойдонова Галина Дашинимаевнае — [...]ской телефонно станциин инженер.

СССР-эй Верховно Со[ведэй Президиумай] Түрүүлэ[гшэ ...]

СССР-эй Верховно Со[ведэй Президиумай] Секретарь Т. [...]

Москва, Кремль.
1986 оной июлиин 3.

ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

колоннын хүдэлмэришэд бүхы ажалайнгаа 67 процентыень бригадна подрядай гуримаар хэдэг болонхой. Барилга схэнхидээ хоер халаанай туршада хэгдэнэ.

Бригадна подрядай гурим хэрэглэhэнэйнгээ ашаар лэ ажалайнгаа бүтээсэ 7,2 процентээр дээшэлүүлжэ, барилгын өөрын үнэ сэн 5 процентээр доошолуулаа. 170 бүлын орохо гэр хараалагдаhан болзорhоо дүрбэн hараар урид ашаглалгада тушаагаа. Жэлэй дүүрэтэр 100 бүлын орохо үшөө хоёр гэр ашаглалгада тушааха зорилготой. Ленинградай барилгашад түйлаhанаараа hанаагаа заhаад ябадаг бэшэ юм. Эдэнэр бүри hайн үрэ дүн түйлаха, Северобайкальск хотынгоо шэнжэ шарайе бүри гоё hайхан болгохо, БАМ-ай барилгашадые, түмэр замшадые дулаан, зохид байраар хүсэд hайнаар хангаха зорилготойгоор барилга хэнэ.

Хурдадхалгын табан жэлдэ Ленинградай барилгашад 40 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдые, 1176 үхибүүдэй hураха дунда hургуулиин, поликлиникын, сад-яслиин болон бусад байшангуудые бариха даабаритай.

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Байгал-Амарай түмэр харгын Северобайкальскын отделениин хүдэлмэришэд бага гаргашатайгаар, ехээр ашаа зөөжэ, даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Вагонуудhaa ашаа түргэнөөр буулгаха, тээхэ талаар эндэ ехэ ажал хэгдэнэ. Түмэр замшад вагонуудта урдынхиhaa 5 тонноор ехэ ашаа тээдэг болоо. Вагонуудай миин байха сагые [illegible] хорообо.

Үсөөн хүнтэйгөөр ажаллажа, ехэ хэмжээнэй юумэ хэхэ гэжэ Белоруссиин түмэр замшадай үүсхэлые Северобайкальскын түмэр замшад hайнаар дэмжэнхэй. Станциин дежурнанууд, диспетчернүүд, локомотивна бригаданууд, бүхы хүдэлмэришэд хаба шадалаа сүм ажал хэрэгтээ зорюулжа, муу бэшэ үрэ дүн түйлана. Олоной оролдоhоной, шэнэ юумэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлэн ажаллаhанай ашаар лэ БАМ-ай харгыгаар ехэ ашаан зөөгдэнэ, даабари үлүүлэгдэнэ. Северобайкальскын түмэр замшад байгша оной зургаан hарын даабариhaa гадуур 160 мянган тонно ашаа зөөгөө бэлэй. Июлиин даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Эрхим түрүү ажалаараа БАМ дээрэ суурхаhан тоннельнэ 16-дахи отрядай коллектив Байгалай хойто эрьедэ дүрбэн гайхамшаг тоннельнүүдые барижа дүүргэхэ дүтэлөө. Тоннельнэ 16-дахи отрядай коллектив БАМ дээрэ түрүүлэн бригадна подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Эдэнэр бригадна подрядай гуримай ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар горитой юумэ хээ юм. Зохёохы ёhoop ажал хэрэгтээ хандаhан дээрэhээ бүхы участогаараа, удаань бүхы отрядаараа бригадна подрядай гуримаар барилга хэдэг болоо. Шэнэ онол арга амжалтатайгаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, урагшаа эрмэлзэhэн hанал бодолтойгоор ажаллаhан дээрэhээ тоннельнэ 16-дахи отрядай коллектив Байгалай хойто эрьедэ дүрбэн тоннель малтаха даабарияа жэлээр урид дүүргээ бэлэй. Байгалай эрьеын тоннельнүүдые байгша оной hүүл багаар ашаглалгада тушааха уялга түс отрядай коллектив абаад, тоннельнүүдэй дотор талын хүдэлмэри хэжэ байна. Долоо hарын даабари 106,2 процент дүүргэгдэбэ. Энэ түрүү коллектив урдаа табиhан зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлэн, Байгалай эрьеын тоннельнүүдые ашаглалгада тушааха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ, эрхим үрэ дүнгүүдые түйлана.

Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ манай Северобайкальск хотын ажалшад эдэбхитэйгээр оролсоод, шэнэ онол аргануудые, оньhон техникэ үйлэдбэридэ үргэн дэлисэтэйгээр нэбтэрүүлжэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлнэ, барилгын шанар hайжаруулна. БАМ-ай ехэшье, багашье объектнүүдые саг болзор сооньь ашаглалгада тушааха, түмэр харгыгаар ехэ ашаа зөөхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Северобайкальск хотын барилгын, промышленна 37 организаци болон предприятиин коллективүүдэй дунда даабарияа дүүргэдэггүй, гээгдэлдэ ородог нэгэшье коллектив үгы. Долоон hарын туршада жэлэй даабариин 61 процентнь дүүргэгдөөд байна. Муу бэшэ үрэ дүн түйлагдаа. Теэд хотымнай ажалшад түйлаhанаараа hанаагаа заhаха эрхэгүй, ажалайнгаа эршые халташье hуладхаха ёhогүй.

Хурдадхалгын табан жэлэй түрүүшын жэлэй дүүрэтэр Северобайкальск хотын ажалшадай хэхэ юумэн заха хизааргүй ехэ. Бидэ локомотивна депогой хоёрдохи ээлжээнэй, 100 бүлын орохо хоёр гэрэй, городой баниин, спортын байшангай барилга дүүргэжэ, ашаглалгада тушааха даабаритайбди. Гол шухала даабаринуудай нэгэн гэхэдэ, «Северобайкальск—Нижнеангарск» гэhэн участогые электрижүүлхэ, саг үргэлжын ашаглалгада тушааха болонобди. Энэ габшагай ажалай участок дээрэ Октябриин Революциин орденто «Нижнеангарсктрансстрой» трестын олон хүдэлмэришэд ажаллажа, үүсхэл, оролдолго гаргана. Трестын захиргаан, партком, профком ажал хүдэлмэриеэ сагай эрилтын ёhoop эмхидхэжэ, hаад түбэг ушаруулдаг хуушанай юумэнүүдые үндэhөөрнь усадхана, БАМ-ай барилгые саг үргэлжын ашаглалгада тушааха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байнхай. Трестын хүдэлмэришэд бригадна подрядай гуримаар 51 процент ажалаа хэдэг болобо. Оньhон түхэрэлгэнүүд, трактор машинанууд хоёр халаанай туршада ашаглагдана. Ажал хэрэгтээ эээн ёhoop хандажа, эгээл hайн үрэ дүн түйлахын тула трестын олон мянган хүдэлмэришэд яhалал оролдоно. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариhaa гадуур 3 миллион түхэригэй барилга хэжэ, үшөөл hайн үрэ дүн түйлаха арга шадалтай байhанаа хэрэг дээрэнь харуулжа шадаа. Июль hарынгаа даабари 105,4 процент дүүргэжэ, амжалтаяа арьбадхаба.

Юрын хүдэлмэришэнhөө поездын начальник, трестые эрхилэгшэ хүрэтэрөө эршэтэйгээр оролсожо, хурдадхалгын табан жэлдэ хараалагдаhан зорилгонуудые сүм бэелүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэ. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив шефскэ болон субподрядна эмхи зургаануудай коллективүүдтэй хамта КПСС-эй XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа байна.

Хотымнай бэшэшье олон ажалша коллективүүд социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаададсажа, даабари болон уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Бүхы шахуу коллективүүд hара бүриингөө даабари үлүүлдэг болобо. Эдэнэр партиин XXVII съездын табиhан эрилтын ёhoop ажал хүдэлмэриеэ эмхидхэнэ. Шэнэ онол арга, оньhон техникэ үйлэдбэридэ зоримгойгоор нэбтэрүүлэгдэнэ. Хүтэлбэрилэгшэд, хүдэлмэришэд эрилтээ шангадхажа, эгээл hайн үрэ дүн түйлаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Залуу городоймнай ажалшад залитайханаар ажаллажа, байшан гэрнүүдые бодхооно, түмэр харгыгаар, автохаргыгаар ашаа зөөнэ. Эдэнэр хурдадхалгын арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада эршэтэйгээр хүдэлжэ, БАМ-ай барилга дүүргэлсэхэ, саг үргэлжын ашаглалгада тушааха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна.

Н. КАЛАШНИКОВ,
арадай депутадуудай Северобайкальскын городской Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

Элүүр энхэ байдалай түлөө, архи ууха ябадалые үндэhөөрнь үгы хэхэ тэмсэл бүхы дэлхэй дээрэ бэелүүлэгдэхэ шухала асуудалнуудай нэгэн мүн.

Феодосиин психотерапевт, Украинын Минздравай психотерапевтическэ республиканска түбэй хүтэлбэрилэгшэ республикын габьяата врач А. Р. Довженко архи уудаг хүнүүдые hайнаар эмшэлхэ шэнэ арга олобо. Неврологи болон психиатриин Харьковска НИИ-гэй тобшолhоной ёhoop тэрэнэй эмшэлhэн хүнүүдэй 32-hoo 93 хүрэтэр процентнь архи уухаяа болиhон байна. Энэ шэнэ аргын эди шэдинь юуб гэхэдэ, психотерапевтическэ нэгэ сеанс абаhанайнгаа hүүлээр архи уудаг хүн архиhaa огто арсадаг байна.

А. Р. Довженкын «Архи уулгаhaa аргалха арганууд» гэhэн авторско үнэмшэлгэнь (зураг дээрэ) энэ аргын онсо илгаатайень гэршэлнэ.

— Архиhaa аргалуулха гэжэ үнэн зүрхэнhөө шиидэhэн хүнүүдтэ би туhалжа шадахаб. Энэ тон шухала. Үшөө нэгэ эрилтэнь юуб гэхэдэ, аргалуулхынгаа урда тээ 15—20 хоногто нэгэшье балга архи уухагүй. Уудаг хүнүүд зүрхэгүй. Би тэрэниие архиншадта бусааха ёhотойб,— гэжэ Александр Романович хөөрэнэ.

А. Р. Довженкодэ дүрбэн hара соо hураhан врачнар мүнөө тэрэнэй аргаар эмшэлжэ эхилээ.

Зурагууд дээрэ: гипнозой аргаар А. Р. Довженко зэрүү хүнүүдые аргална. А. Р. Довженко аргалhан үхибүүдэйнгээ дунда.

ТАСС-ай фотохронико.

Шагдар Байминовай зохёохы ажал тухай

ЗҮРХЭНЭЙ ХАЛУУН ДУРААР

Уран шүлэгшэ Шагдар Байминовай нэрэ үргэн олон уншагшадта үнинэй мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй түрүүшын «Түнхэнэй үндэрнүүд» гэhэн номойнь 1972 ондо хэблэгдэн гарахада, уншагшад урма баяртайгаар угтаа hэн. Тэрэ сагhaа хойшо Ш. Баяминов «Баатарай соло» (1978), «Аха нютагай домог» (1983), «Уулын үндэр үбгэд» (1986) гэhэн номуудые бэшэжэ, өөрын онсо хэрасатай, уран бэлигтэй байhанаа, мэргэжэл шадабаринингаа улам дээшэлжэ ябаhаниие гэршэлээ.

Эдэ номууд соогоо уран зохёолшо хүн түрэлтэнэй хуби заяанда хододоо мүнхэ, хүн бүхэнэй хубиин хэрэгтэ эрхэ бэшэ шиидхэгдэхэ асуудалнуудые хараадаа абан, хүн бүхэн аба, эжынгээ нэрэ алдарые мүнхэлжэ ябаха, айл бүлэ боложо, «ганса сусал гал болодоггүй, ганса хүн хүн болодоггүй» гэдэгтэл хүн угсаатанай, уг гарбалайнгаа алтан утаhа таhалангүй, амидаран жаргаха ёhотой гэжэ үргэн олон уншагшадтаа hануулхые оролдоно гээшэ.

Энэ гүнзэгы философско удхатай hанал бодолоо улам саашань хүгжөөн, уран зохёолшо хүн боложо, хүлөө шоройдоhон, уран зохёолойнгоо утаhа татаhан түрэл hайхан Түнхэн нютаг тухайгаа, хүрьhэтэ алтан дэлхэйн хүн зоной ажабайдалда хэды шэнээн удха шанартай байhан тухай уран гоёор, удха түгэлдэрөөр найруулдаг байна. Энэ найруулгыень уншахадаа, хүн бүхэн өөр өөрынгөө тоонто нютаг, баяр баясхалангайнгаа, энхэ дуунайнгаа эхин тухай, дэлхэйн эрьесэ, сагай ябаса тухай, юумэн бүхэнэй эхин үзүүр тухай, түрэл нютагайнгаа байгаалиин саашадаа сэсэглэн hалбархын түлөө оролдохо тухай ухаан бодолоо хүдэлгэнгүй, зүрхэ сэдьхэлээ уярангүй үнгэрхэгүйл байха гэжэ hанагдана. Үнэхөөрөөшье, уран зохёолшын бага наhанhaa хойшо ухаан бодолдонь дулаанаар hанагдадаг сахюур үндэр Саяанууд шэнги хаданууд, Эрхүү мэтэ гол горхонууд, хэды олон нуга нуурнууд хүн бүхэнэй хүйhэн бэетэй холбоотой гээшэб! Тиимэл хадань хүнүүд нуга нютагаа, түрэл hайхан тоонтоёо магтан, уран гоё дуунуудые уянгалуулан дуулалдадаг, зүрхэ сэдьхэлээ ханадаг бшуу. «Сэлгээ hайхан Сэлэнгэмнай» гээд Сэлэнгын зонууд, «Аажамаар урдаhан Хэжэнгэмнай» гээд Хэжэнгыншье зонууд таталуулдаг ха юм. Мүн баhа Түнхэнэйшье хүнүүд «Түрэл hайхан Түнхэмнай» гээд уран гоёор дуулалдадаг лэ.

Иигэжэ хүн зоной нангин мэдэрэл, наhанайнь бодол эрмэлзэл анхаран ойлгожо, уншагшадай hанаа сэдьхэл хүдэлгэмөөр найруулха уран зохёолшын бэлиг шадабари гээшэ. Ш. Баяминов эхэ нютагайнгаа түхэл шарайе зураглажа, тэрээн дээрээ үндэhэлжэ, үргэн ехэ дүн, согсолол гаргажа шадаха шадабаритай, уран найруулгын дүй дүршэлтэй байhанаа нэгэтэ бэшэ элишэлээ гэхэдэ алдуу болохогүй гэжэ hанагдана. Уран зохёолшын энэ бэлиг шадаринь илангаяа тодоор элирхэйлгэ сасуулгаар баян хурса образуудые байгуулхадань харагдадаг. Жэшээ болгон, нэгэ иимэ хэhэг «Түнхэнэй үндэрнүүд» гэhэн шүлэг соohоонь абая.

Мүнхэ жаргал эдлэhэн
Эхэ hайхан Буряадайм
Мүр зэмээр зэнхыhэн
Мүнгэн ялба оройнуудаа
Аржылгаhан орьёлнууд.
Зүрхыемни тэбэриhэн
Хабhан шэнги байналта,
Мүсыемни хүдэлгэhэн
Нюрган шэнги байналта, —

гэжэ юрэ буса, тоти мэргэн сасуулга автор тааруу зохидоор хэрэглэжэ шадаа. Иимэрхүү дабтагдашагүй, хүнэй ухаан бодолдо мүр сараа үлөөдэг, сасуулга зэргэсүүлгэнүүд, элирхэйлгэ тодорхойлгонууд, Ш. Баяминовай уянгата, шүлэгүүд, поэмэнүүд сооньь яhала олоор хэрэглэгдэжэ, уншагшадай шэхэнэйнь шэмэг, сэжыень баяр болоhон байха юм.

Уран зохёолшо зүрхэнэйнгоо халуун дура, гол анхаралаа гансал Саян уула, Түнхэн нютаг, Байгал далай гэхэ мэтэ үзэсхэлэнтэ hайхан байгаалиин үзэгдэлнүүдтэ хандуулдаг бэшэ, харин арад зоной ажабайдалай олон орёо асуудалнуудта, дайшалхы габьяа, хани барисаан, арад зоной түүхэ домогууд гэхэ мэтэ темэнүүдтэ зорюулhан байдаг. Тэрэ илангаяа анхаралтайгаар арад зонойнгоо аман зохёолдо, түүхэ домогуудта хандадаг, хүн зонойнгоо түлөө тэмсэлдэ бодоhон шэн зоригто баатарнуудта hүгэдэдэг, зохёолнуудаа арадай аман зохёолой аялга түхэл даган татажа зохёодог, аман зохёолнуудые хододоо шагнажа, суглуулжа, хөөрэжэ ябадаг hайн hайхан заншалтай зохёолшо гээшэ. Тиимэhээ Ш. Баяминовай зохёолнуудайнь хужарлажа уншамаар мүрнүүд, тобойсо тодорхойлогдоhон образууд арадай аман зохёолhoo үндэhэтэй, тэрэнэй аялга, уянга шэнгээhэн хадаа хүсэтэй байдаг.

Шагдар Баяминов Улаан-Үдын хүгжэмэй-драматическа училищада, Хяагтын хүдөө ажахын техникумдэ, Хабаровскын партийна дээдэ hургуулида hураhан юм. Тиихэдэ Хэрэнэй МТС-тэ тоо бүридхэгшээр, фермые даагшаар, агрономоор, парторгоор, колхозой түрүүлэгшын орлогшоор, Захааминай, Хурамхаанай, Түнхэнэй районуудай газетын редакцида, «Буряад үнэн» газетын корреспондентээр хүдэлмэрилhэн тула ажабайдалай ехэ дүй дүршэлтэй, уран шүлэг ажал хоёрые адли тэгшээр эрхилжэ, үеын хүнүүдэй ажал хүдэлмэри, абари зангые, түхэл шэнжыень алишье талаhаань зүбөөр харуулдаг зохёолшо мүн. Тиимэhээ hабхаг зүүhэн, hаяхан ургаhан гэзэгэтэй, арбые дүүргээд hаалишан болоhон залуу басаганай образ, тэрэнэй инаг дуран. hүнэй шааяан хоёрhoo үнэтэй юумэн дэлхэй дээрэ үзөөгүй, табан сагаан хурганууднhaaнь хүсэ ехэтэй юумын хүрьhэтэ дэлхэй дээрэ үгы байhан тухай, ажалдашье бэрхэ, уран дууша, үгэдэ хурса, дурлахаар hайхан Саянай басагад тухай үнэншэмэ зүбөөр зураглаhан байдаг.

Мүн баhа түбиин зоной нараан болоhон агууехэ багша Ленин, Октябриин хубисхал, дэлхэйн түрүүшын космонавт Ю. А. Гагарин тухай шүлэгүүд уншагшадай онсо анхарал татаhаар зандаа.

hүүлэй жэлнүүдтэ Ш. Баяминов Түнхэн нютагайнгаа түүхэ шудалан, мүнөө үеын хүнүүдэй мартаhан шахуу үйлэ хэрэгүүдые, хүн зонуудые элишэлэн hануулжа, түрэл арадайнгаа түүхэ баяжуулан батадхаха хэрэгтэ ехэ удха шанартай ажал ябуулжа байна.

Түнхэн голой эрьедэхи Түхэреэн гэжэ багахан hууринда түрүүшын артельдэ коммунануудай эмхидхэгдэжэ байhан үедэ түрэжэ, арбаадхан наhандаа Агууехэ дайнай үеын үлэн хооhон жэлнүүдые дабажа, ажабайдалай олон hалаатай харгыгаар Шагдар Баяминов мүнөө хүрэтэр амжалта түгэс, амар мэндэ олон тоото уншагшадаа уран шүлэгүүдээрээ хужарлуулан ябаhаар. Энэ хүшэр хүндэ ажалдань амжалта хүсөөд, уран бэлигэйнь жэнхэни хүсэндэ абтахаар олон тоото шүлэгүүдые саашадаа бэшэхэ байhаниинь лабтай гэжэ найдая.

С. БАЛДАНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Д. ДОРЖОГУТАБАЙ

ҮНДЭРНҮҮДЭЙ НЭГЭН

Ш. БАЙМИНОВТА

Хоридохи зуунай
Хёморол соогуур,
Хүсэтэ дуунайнь
Хүгжэм соогуур,

Дуушан хабаар эршэтэй
Хүүршан ёhoop түрөөшэ,

Омог галта сэдьхэлэй
Домог матан ерээшэ,

Үндэрнүүдэй нэгэн —
Мундаргануудай эзэн,
Аялгата Баяминов Тандаа

Амаршалгаараа хандааб!
«Баатарнуудай солоо» —
«Аха нютагай домог».
«Түнхэнэй үндэрнүүд»
Түүхын дуунууд болог!

Ш. БАЙМИНОВ

ГУУРhАН

Толотон алтарhан
Тогодой hодо бэшэ —
Тогдоршогүйгөөр хонсодог
Тодо мэргэн буудалтай
Гагнан доронь шэрээдэг
Ган булад гуурhан лэ.
Хурдан сагай hүлдэ
Хурылаха hомон лэ.
Үнидэ мүнхэрhэн
Үбгэн баабаин hахалаар,
Үүлэ нэбтэ сахилдаг
Үгынь нангин галаар
Сасаран байдаг сэдьхэлые
Сараа болгон үлөөдэг,
Шэди түгэс амилhан
Шэжэр мүнгэн гуурhан лэ.

* * *

Удха зохёол
Уралаг hайханай
Жаргал золоор дэбэржэ,
Жабхалангаар орьёлhон
Байгаалиингаа энжые
Баялиг зандань дэлгэжэ,
Анха эртынгээ гуримаар
Андалдажа hониноороо,
Үдэр сагые мэдэнгүй
Үе наhaa жэгнэхэм.
Үүргэ хадань хүлеэжэ,
Үбдэг нугалан hүгэдэхэм.

* * *

Үндэр ехэ үбгэд,
Барбагар томо
Баатарнууд тухай,
Үгүүлгэ домогоо
Үүрэй сайтар,
Үдэр даасар
Хөөрэлдэхэдэ яаха юм.
Түүхэ сагаа шэмэглэhэн
Аша габьяа,
Алдар суугайнь тухай
Түүдэг, гал сасатар
Түүрээхэдэ яаха юм.

* * *

Шулуун дээрэ ургаhан
Ургы хонхын абяан
Түрүүн дээрээ жаргаhан
Бугын дуунай урамдаан
Хоёрой хоорондын
Холбоо яагаа hонин бэ.
Хорбоо энэ дэлхэйн
Нюуса яагаа ехэ бэ.

* * *

Үндэр бодолой
Үгын шэдеэр
hэлмын эркин хүрсые
hэлгэжэ мэргэн шадаха
Эрид хатуу зоригые
Эбдэрэлгын хүсэн болгодог,
Буха ехэ баатарнуудай
Буян юунээр сэнтэй бэ.

НАРАЙ БАГЫН ШАШХААН

Түбиин шарай үзэхоор
Түрэжэ эхэлээн гарахадаа,
Түглэ бүтүү байдалаар
Түрүүшынхиеэ ушаржа,
Гараа шанга адхаhаар
Газар дээрэ буухадаа,
Гажа бузарай амисхаал
Гансата hалган хаяха
Галай шэди эрибэ гүш!
Гани хуугай табижа
Шашхахадаа яабабши!
Дэлэншэлэн жэгнэжэ
Дэлхэй шамай дэмжэхэл.
Сэдьхэл сагаан бодолоо
Сэлмэг зандань гамнаарай.
Дайдын орёо дошхон
Бэрхэшээлые дабаха.
Дайралдаhан лэ газартаа
Эрхэ шэлээн hабаха,
Туhа гэнтэ эрижэ
Тухашаржа байна гүш!
Хахир шанга хоолойгоор
Хашхархадаа яабабши!
Гэгээн тодо зоригоо
Гэршэлжэ шадаа hаа,
Хүлеэжэ бүүхэн ядаарай
Хүнүүд шамай дэмжэхэл.

ХИЛЫН саанаhaa

ТАСС · АПН

ДЭЭРЭ ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАНГАХА

хүсэнүүдэй дай жүрөөдэhэн түсэбүүдые буруу hүргэхэ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалта политика үшөө дахин элирхэйлэн харуулагдаба.

КАБУЛ. Пакистанай районуудай ДРА-гай хилэлдэг хилэ шадараар ажаhуудаг пуштунска угсаатад совет эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдые халуунаар дэмжэнэ гэжэ Моманд районой үлемүүдэй бүлгэмэй түрүүлэгшэ Маулави Хабибулла мэдүүлбэ. Энэ районодохи байдалай түгшүүрилые hуларуулха тухай, Афганистандахи байдалые политическэ аргаар гуримшуулха тухай Советскэ Союзай дурадхалнуудые бэелүүлхэ хүсэлэнтэй байhанаа пуштунууд илангаяа хүсэнэ.

ДЕЛИ. Афганистанhaa зургаан полкые гаргалгада хабаатай Советскэ Союзай үүсхэл Азии түбиндэхи байдалые гуримшуулан hайжаруулха талаар бүтэмжэтэй hайн алхам болоно гэжэ «Телеграф» газетэ мэдээсэнэ. Энэ талаар Советскэ Союзай гаргаhан бүтэмжэтэй hайн алхамуудые Вашингтоной дэмжээд байгаа hаань, СССР болон США-гай хоорондохи харилсаан hайжаруулагдаха байна.

ДЖАКАРТА. М. С. Горбачевой Владивостогто хэлэhэн үгэ шухала удха шанартай байна, гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэнэ гэжэ Индонезиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Кусумаатмаджа мэдүүлбэ. Номгон далайн конференциие зарлаха тухай hанал бодолые бэелүүлэгдэшэгүй гэжэ тоолохогүй байнаб. Этигэл найдал түрүүлмэ эхин табигдаа.

КАНБЕРРЭ. Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнуудые Азиин — Номгон далайн районодохи бүхы оронуудай түрүү үзэлтэй хүсэнүүд дэмжэнэ гэжэ Австралиин ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, уран зохёолшо, «Сэрвей» журналай редактор У. Браун хэлэбэ. Хельсинкидэхи зүблөөнүүдтэл адлирхуу Номгон далайн конференциие зарлаха тухай hанал бодол Австралиин арадай аша туhада харюусана.

США-гай, Англиин болон Швециин олониитэ мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэгсэлнүүд, политическэ болон ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэhэн үгые шэнжэлэн тайлбарилхадаа, эдэ бүгэдэ дэлхэйн дээрэхи оршон байдалые, нэн түрүүн эндэхи байдалые гуримшуулан hайжаруулха арга олгохо байна гэбэ.

МНР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

УЛААН-БААТАР. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Владивостогто хэлэhэн үгэ соогоо оруулhан бүтэмжэтэй hайн дурадхалнууд Азиин ба Номгон далайн оронуудай арадуудай аша туhада, хоорондохи харилсаа холбоондо хабаатай үргэн олон асуудалнуудые, энэ районодохи бүхы политическэ байдалые гуримшуулан hайжаруулхын тула hайн бүтэмжэтэй үндэhэ hуури табиха байна гэжэ Монголой Арадай Республика тоолоно гээд, МНР-эй правительствын эндэ тарааhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. СССР-эй эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүд амгалан болон аюулгүй байдал хангаха харгы замуудые хамтаараа бэдэрхын тула Азиин — Номгон далайн гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ, бүмбэрсэг дэлхэйн энэ районодохи хойшолуулагдашагүй, гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй байна гэжэ документ соо тэмдэглэгдэнэ.

Совет үргэн ехэ хэмжээнэй дурадхалнууд энэ районодохи гүрэнүүдэй хоорондо хөөрэлдөө хэхэ, харилсаа холбоо тогтоохо, Азиин түбидэ, Номгон далайн оршондо аюулгүй байдал хангаха бодото харгы зам нээхэ байна гэжэ МНР-эй правительство тоолоно.

Совет сэрэгэй зарим хүбиие ДРА-haa гаргажа, эхэ оронодонь бусааха тухай Совет правительствын шиидхэбэри Афганистандахи байдалые гуримшуулан шиидхэлгые түргэдхэхэ шухала политическэ алхам болоно гэжэ МНР тоолоно гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Советскэ Союзай эб найрамдалта үүсхэлнүүд удха шанарайнгаа талаар холо саагуур хабаатай байна.

СЕМИНАР ДҮҮРЭБЭ

ДЕЛИ. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай хүдэлөөнэй 25-дахи жэлэй ойдо зорюулагдаhан уласхоорондын семинар эндэ хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Бүгэдэ ниитын эб найрамдалые бэхижүүлхын, буу зэбсэгүүдые хуряахын, империализмын харата ябуулгануудhaa бэеэ дааhан байдалтай залуу гүрэнүүдые аршалан хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ хүсэлнүүдые элсүүлэн хабаадуулгада ехэ үргэ дүүргэнэ гэжэ тэрээн дотор хэлэгдэнэ.

Хүн түрэлтэнэй ажабайдалда ехэ аюул тохёолдуулжа байhан США-гай захиргаанай дан жүрөөдэhэн ябуулгануудые делегадууд эрид буруушаажа байhанаа мэдүүлбэ.

Азиин түбидэ — Номгон далайн оршондохи аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн совет үүсхэлнүүд шухала удха шанартай байна гэжэ хуралдаанда хабаадагшад тэмдэглэнэ.

ДАНИЭЛЬ ОРТЕГЫН МЭДҮҮЛГЭ

МАНАГУА. Гаагада болоhон уласхоорондын сүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, республикада эсэргүү зэзрхэг түримхэй ябуулганууддаа болюулха Никарагуагай правительствын үнэн зүб эрилтэнүүдые ООН-ой Аюулгүйн Совет США-гай захиргаанай урда табиhан байгаа. Энэ эрилтыень ООН-ой гэшүүн-оронууд үргэнөөр дэмжэжэ байhанаа мэдүүлбэ гэжэ Никарагуагай президент Даниэль Ортега США соогуур ябажа ерэhэнэйнгээ hүүлээр эндэ мэдүүлбэ. Аюулгүйн Советэй тогтоолые буруу hүргэhэн США-гай захиргаанай ябуулганууд уласхоорондын юридическэ ёho гуримуудые Вашингтоной хазагайруулжа байдагые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Түбэй Америкэдэхи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтэдэ правительствынгаа хайша хэрэгээр хандадаг байhые США-гай политическэ, ниитын ба шажан мүргэлэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадай эрид буруушаажа байhыень Никарагуагай делегаци элирхэйлэн харуулна гэжэ Д. Ортега мэдээсэбэ. Энэ районодохи байдалые политическэ аргаар, эбэй ёhoop гуримшуулан шиидхэхые Никарагуа ехэтэ оролдоно. Никарагуада США-гай зэзрхэг түримхэйгөөр дүйтэлhэн ушарые американ олониитэ буруушаана гэжэ Никарагуагай хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ.

Республиканска совэдэй нэгэдэхи пленум

Элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэлэй бүхэроссин hайн дуранай бүлгэмэй республиканска совэдэй нэгэдэхи пленум августын 5-да Москвада болобо.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совэдэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. Т. Трубилин КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдhээ үндэhэлэн бүхэроссин hайн дуранай бүлгэмэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл хээ.

Бэелүүлэгдэжэ байhан хэмжээ ябуулганууд хүн зоной дунда үргэнөөр дэмжэгдэжэ, үйлэдбэриин ажал хэрэгые, ажабайдалые улам hайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ниитын журамые, ажалай эмхидхэлые гуримшуулха арга олгоо, гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Гэхэтэй хамта бүхы эмхинүүд архидалга болон алкоголизмые усадхаха талаар эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулнагүй.

Бүлгэмэй хүтэлбэрилхы органууд—республиканска совет болон шалгалтын комисси hунгагдаа. «Электростальтяжмаш» нэгэдэлэй токарь, Социалис Ажалай хоёр дахин Герой В. М. Ярыгин бүлгэмэй республиканска совэдэй правлениин түрүүлэгшээр hунгагдаа.

РСФСР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. П. Орлов, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ С. А. Шалаев пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаhан байгаа.

(ТАСС).

Буряадай уран зохёолшодой шэнэ бүтээлнүүдһээ

Цырен-Дондок ХАМАЕВ

ЭРЭ ХҮНЭЙ ЗҮРХЭН

(Рассказ)

Добшон урдахияа урид хараһан лаа, ээлжээтэ амаралтадаа гарахадаа, һамарта хүбшэ гараха һэн ха гү? Мэдэхэ, барихын аргагүй. Гүжэгэр зантан бэетэй, далтирдаггүй хурса хара нюдэтэй, үсөөншэг үгэтэй аад, хатуу зүрхэтэй, гушаад гарамгай энэ хүбүүн тон өөрынхеэрээ ябахые оролдодог юм. Тиимэһээ тэрээнһээ юушье хүлеэжэ болохоор. Наһатай болоһон эсэгэеэ амиды байһан дээрээ өөрынгөө мэдэхэ газарта һамарта абажа ошохо пэнши гэжэ хэлэһээр үнихэнэй аад, мүнөөл хүсэндэнь оруулжа, хүбшэ гараба. Эсэгэнь дархан, ангуушан ябаһан, нютагайнгаа ой тайгые мэдэхэ, тэрээгүүр нилээдгүй маһаһан, тэнүүлтэһэн тула хоёр хүбүүдээ дуратайгаар урда хүбшэеэ һамарай һайхан сагаар абажа ошобо. Һамаршье яһала элбэг, зон харашье дүүрэн, юрэдөө, хүбшын оёорто сентябрь һараһаа эхилжэ, хүндэ томо түншүүрнүүдэй лүс байса буухань, һамарнуудай һаршаганан, хүндөөр унахань дуулдадаг болоод байба. Хүбүүдээ дахуулһан эсэгэньшье шадал зэргэхэн соогоо борбоосгой түүжэ, мэшээгтэ хэжэ ябаа. Теэд ходо наратай дулаан үдэрнүүдэй тогтонгиржохонь хомор һэм шуу даа. Гэнтэ бороо, саһан хүлеэгдээгүйгөөр хүрэжэ ерэхэ. Тиимэ үдэрнүүдтэ хүбшэдэ хүн юу хэхэб? Хэбтэхэ, амаргахал баатай болодог һааб даа.

Наратай дулаахан байтараа, үдэшэ тээ тэнгэридэ хойто зүгһөө зүрүүд үүлэн бии болоходо, хүбшэ тээшэ дүтэлжэ ерэхэдээ, улам баглайран харлаба. Хүлпэеэ сэлмээжэ, амаохо забһартаа тамхилжа һууһан Жэгмэд үбгэн һалгай гарайнгаа эрхыгээр гааһанайнгаа үнэһэ дараад, үлын татажа, үүлэн тээшэ зааха хооронгоо:

— Хүбүүд, һайтай юумэн болохогүйнь хаш. Һалхитай бороо орохонь ха гү. Үдэшэ болотор шумуухан хүдэлөөд, хоёр мэшээг борбоосгой сохёод ябая,— гээд, тамхиеа һоросогоон үндыһэ.

Саһа бороогүй үдэрнүүд хэдэн хоног хойно хойноһоо һубарижа, тэдэнэр муу бэшээр һамаршье сохиһон, һудаһа шүрөөлэһэшье һунааһан, нэгэ үгөөр хэлэбэл, сэдьхэл дүүрэн хүдэлдэг, үрдань барижа эдидэггүй өөхэ, тоһо ябуулхыса ябуулжархидаг, амаралтаяа урда тээнь үрэгүйгөөр үнгэргэдэгөө шаналан хөөрэлдэдэг байба.

Хоёр мэшээгынь нара ороогүйдэ дүүрэбэ. Нигээдгүйхэн холо ошоһон байжа борбоосгойгоо байрадаа ерэжэ хаятарнь шанга һалхин буужа, бооосогой түрүүшын дуһалнууд шэрбэжэ эхилбэ.

— Хари даа, хэлээл һэмнайб даа. Эхилхэнь бузаршни,— гээд эсэгэнь ехэхэнээр хуурай түлеэ бэлдэхыень хүбүүдээ эльгээгээд, галаа аһаажа, сайгаа табиба.

Энэ үглөөнһөө үдэшэ болотор эсэтэрээ хүдэлдэг тэдэнэр һэрингүй, бүхэ нойроор унтадаг байгаа. Энэ һунишье амгаланаар хурхиралдаба. Хахад һуниин тэнгээр һэриһэн эсэгэнь һэргэгшээд, гэгээ оротор миил нюдэеэ аняад, элдэб эсын бодолдо эзэлэгдэн хэбтэһэнээ бодожо майханайнгаа үүдэ сэлихэдэнь, сахилзаша сагаан саһа хаяжархиһан, хон жэнхэн байба. Бороо орожо хонохо бээз гэжэ баалаһан байгаа.

— Һэ-э, даа, саһа ороол! — гэжэ гайхангяар үгэлхэдэнь, ехэ хүбүүниинь һэреэд, хүнжэл дороо амгаланаар һуняажа, балайшье тоогоогүй хэбэртэй:

— Үбэлнэй эхилээ бы...,— гэбэ.

Гэгээржэ эхилхэдэнь, эсэгэнь майханаа тойруулжа саһа этээд, мунсаяа дабирхай болошоһон талаһаань сабшажа, зомгоол гаргаад, галаа түлижэ оробо. Ехэ хүбүүн Добшониинь сайн болохо багаар хүхюун согтойгоор галай нижаганахада, хэбтэхэеэ залхууряад бодобо. Һүүлшын һүнинүүдтэ хюруу унажа, хүйтэн хонодог болоһон аад, тэдэнэр гутал, хүүртигээшье тайлангүй, даха дороо унтадаг һэн. Һахал һамбайгаа ургашаһан, пэтэгэр хара Добшон майханһаа бултайһаар, абяатай шангаар эшхэрээд абаба. Гарахадань, саһан кирзовэ сабхиинь түриидэ хүрүүтэй байба ха юм.

— Янаш даа. Юу эшхэрэсгээнэш,— гэжэ үбгэн дурагүйлхэбэ.— Жаргаха жаргалаа хүн зайлуулжархидаг юм.

— Багаһаа хойшо эшхэрэ эшхэрһээр үдөөд, зоболон эдлэһэнээ һананагүйб даа,— гэжэ Добшон амгаланаар табяад, хүзүү бэеэ хүдэлгэжэ, санхыень нярд байса гаргана. Толгойгоо бухаад, хүлөө бохиилгонхой хэбтэһэн дүү хүбүүнэйнгээ хүлһөө татаад, һамартай газар харангаа ангай мүр үзэе гэжэ баалаба.

— Тонилхо һаа, өөрөө тонило. Намай бү һэрээ. Би унтахам. Нэгэ үдэршье һаань, һайн амаржа абаха байна,— гэжэ дүүнь дурагүйгөөр, дахин бү халда гэһэншүү бүрд гэбэ.

— Залхуу даһаа! Тайга ерээд, унтахаал мэдэхэ. Гэртээ харяад, гэргэнэйнгээ хүнжэл соо хэдэншье хоног үндыһгүй хэбтэхэдэш хэн барихаб,—гэжэ зэмэрхээд, хубсаһаяа тайлажа хаяад, бэеэ саһаар үрэжэ оробо. Газарай хара болотор саһа этээд, сайлахаяа түхеэржэ байһан эсэгэнь хүбүүдэйнгээ атар-тутар гэһэн хөөрэлдөөндэ оролсобогүй.

Мүнөөдэр һамар сохихо, түүхын аргагүй. Хэрбээ шанга һалхинай буужа, хушын оройнуудые узууранрнь хүдэлгэжэ эхилээ һаань, саһаар хушаатай мүшэрнүүдһээнь борбоосгойнууд таһаран унажа болодог гэжэ үбгэжөөл мэдэнэ. Теэд һалхин хүдэлөөд орхихо хэбэргүй. тэнгэри сэлмэжэ, саһан хайлаха хэбэртэйень урдачай ангуушан таажа ядаагүй. Тиимэһээ хүбүүдынь майхандаа хэбтэг, зайшьег лэ —өөрэдынь лэ дуран гүбэ.

Добшон улаан болошоторнь саһаар бэеэ үрөөд, ара үбэргүй полотенцээр аршаад, түргэн хубсалжа, эсэгынгээ ойро зэргэлжэ һуугаад, ууралтаһан халуун сай аягалжа, нюхагдаһан һамараар сагаалба.

— Аба, һамараар һүлэһэн сай үлэтэй байдаг байнал,— гэжэ шорд һорохо хоорондоо хэлээд, амаа тамшаана.

— Хүбшэдэ ябажа һураагүй та хоёр мүнөө мэдэхэ болобо ха юмта даа.

— Хоёр хүлөө холгоожо ябаһан, али бүхы юумэ хэһэн хүн олон юумэндэ һураха байна.

Жэгмэд «һэм» гээд, нюдэнэйнгөө ониишотор энеэбхилжэ:

— Боро ажал хэжэ борьбожоогүй та хоёр городойнгоо шууяан, хара эһэнпээ ондоо балай юу мэдэээд орхихобто даа,— гэнэ.

Добшон өөрөө барилгын инженер, дүү Гармань жолоошон юм. Эсэгынгээ доро даран хэлэһэндэ һаналаа хандуулбагүй. Яһа хадхан хэлэдэг зандань үнинэй һурамхиһан. Эдеэлжэ садаад, ганса аматай арбан зургаан калибрай дробовик буугаа абажа, баруун урдахи хада шэглэн ябахаар түхеэрбэ.

— Ехэ холо бү ошо. Тархи эхиеэ эрьежэ, төөрижэ түгэншэлбэш.

— Урда үндэрэй орой гарахам. Хайшаа байдаг юм ааб,— гээд, хүбүүниинь гарайнгаа саг хараба.

— Үмдэнэйнгөө түрии сабхи дээгүүрээ гаргыш. Арба элхахадаал саһа удхажа, ябажа шадахаяа болихолши. Норожо зүдэрхэш, гэбэ.

Добшон зүбшөөгөөд, халхагар үмдэнэйнгөө түриие гаргажа, еодэнь үргэжэ доошонь буулгаад, үгсэжэ ошобо. Тугаарай аали һажалуур дунгииһан гүн хүбшэ нойрпоо һэрижэ, шубуудай пишаганалдаха, һамар нөөсэлһэн жэрхинүүдэй унаһан орбон чүүлэнүүд дээгүүр шуран солбоноор гүйлдэхэнь харагдадаг болобо.

Ойро нааша ангай мүр үзэгдэбэгүй. Теэд байхашье арганьгүй һэн. Һамар сохижо байһан зонһоо үргэжэ, һээ бараагүй ошоо һааб даа. Ябаһаар байтарнь, наран гаража, бүрхэгтэ харагдаашьегүй һаань, хамаг юумэн дүтэ наашаа эли тодо болобо. Бага ябахаһаа агнуурида хорхойтойшог Добшон ямар ангай байдагаар һонирхохо, саһатайда мүрынь үзэхэ һанаатай шумуухан ябадалаар ябаһаар ябажа, хадынгаа орой гарашаба. Саашалха тумань хушанууд айхабтар бүдүүн болоһо, оройгоорнь һамарай һүүхань харагданагүй. Хүгшөөө, эрэ оожом болоо гээшэ гү даа. Залуу һагсагар хаһадаа нилээдгүй һамар үгэһэн байгаа ёһотой. Оройдонь яар ябта шулуутай холо хүрэтэр, нюдэчэй хараачай алдатар хүжэ ногоон хүбшэ нэмжынэ. Буугаа ойроо табяад, шулуун дээрэ һуужа, яаралгүй тамхилаад, баруун нахид руунь орожо ябатарнь, булганай ябаһан шэнэхэн мүр үзэгдэбэ. Харыш, булгатайл. Холошье ошонгүй. Баһа нэгэ мүртэй дайралдаба. Хоюулан зүүн тээшэ һэтэ сохин ошоо. Энэ тойрон ангуушанай отог зээтагүй байгаа ёһотой.

Наран дээрэ гарашаһан байба. Бүрхэгшье һаань дулаан, һэбхэгэр саһан хайлажа, хушын далбагар үдхэн мүшэрһөө саһан бутаран, сагаалхин унадаг болобо. Удабашьегүй Добшон хангил хабсагайтай газарта хүрэжэ ерэбэ. Тэрээнһээ үргэжэ, бүртаг сооһоо гурбан буга халбя һурэжэ, саашаа харайлдан ошобо. Хабсагайн эрмэг дээрэ һуугаад, шэхэеэ табихадань, хаа хаанагүй дүһаалай абяатай, эгээл хабарай һэргэжэ байһандал үзэгдэнэ. Унжалдаһан хара үүлэд орьёлнуудай шобхо оройе дайран һагад үнгэрнэ гү гэхээр. Юумэшье алахаяа һэдээгүй, энэ тойронхи газар үзөөд, хараад, үдын эдеэнэй үеэр бусаха ёһотой аад, Добшон байра руугаа баглуулаа гээд гэшхэбэ. Һайсахан лэ ябаа һэн.

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

ПОЧТАЛЬОН

Уриханаар миһэрһэн шарайтай, түргэн гэшхэдэлтэй, томо хара сүүмхэ урдаа үргэлһэн хүнүүдые та, унинагшад, үдэр бүри шахуу харадаг лэ байхат. Тэдэнэй хайшааншье яараһыень ойлгонгүй үнгэрдэгбди. Юрын ажалай гү, али календарьта улаанаар һе барлагдаһан үдэр байг, халуун хүйтэншье, саһа бороотойшье, хагсуу бордоһотойшье үедэ почтын хайрсаг соомнай газетэ, журнал, бэшэг болон ондоошье корреспонденцинн асарагдаад байхада, хэнэй тэдээнние асарһанда гайхахаяа үнинэй болиһон бидэнэр, үдэшэлэн диван дээрээ налайжа һуугаад, дэлхэй дээрэ, гүрэн соо, район соо болоһон һүүлшын һонинуудтай танилсадагбди. Зүгөөр ямар нэгэ номерой хайрсаг соо үгы байгаа һаань одоол эндэ гайхажа, почтальон гэжэ хүнэй бии байһаниие һанан, почто руу хонходохо эрхэтэйгээ һайн мэдэнэбди.

Почтальон Евгения Дашиевна Тугутова Прибайкалиин районой түб һууринай хэлхээ холбооной узелда ажаллана. Мүнөө жэл партиин XXVII съездые угтуулан, коммунист Е. Д. Тугутовагай ударидалга доро бусад районой хэлхээ холбооной таһагууд соо нэн түрүүлэн табан почтальон бригадна гуримда орожо, мүнөө сагай түрүү аргын эхин харгы өөрынгөө предприяти соо татаа. Түрүү онол аргаар корреспонденци саг сооньаил бүхэндэ тараха уялга абаһан эдэнэрэй ажал эрилтэ ехэтэй, харюусалгатай болоо. шанарынь эрид хубилаа. Хэрбээ хон нэгэнэйнь ажалдаа халирхайгаар хандабал, бригада бүхыдоо хохидохо зэргэтэй. Дүн гаргахадань, хэнэй ямараар хүдэлһэнинь элирэн харагдажа, бригадын гэшүүдэй абаха түлөөһэншье энээнһээ дулдыдана. Энэнь ажалай журам шангадхаха хэрэгтэ нилээд ехэ нүлөөтэй байһанаа харуулаа. Элдэб ушараар газетэ, журнал гү, али ондоо корреспонденци эзэдтээ хүргэгдэбэгүй гэжэ мэдээ һаа, бригадир тэрэ дороо хэмжээ абадаг. Энэ хүнгэн бэшэ ажалда һула ябадалтай, ухаргүй удаан, мартамхай хүнүүд яашье таарахагүй. Тугутовагай бригадын гэшүүд Галина Решетова, Александра Седукова, Татьяна Кутогий ба залуу почтальон Любовь Леонова гэгшэд нэгэ жэгдээр, анхарал һайнтайгаар зониие хангажа, ажалай үндэр дүнгүүдые туйлажа ябана. Галина Асламовна Решетовагай нэрэ һаяхан республикын хэлхээ холбооной Управлениин Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдээ. Галина Решетовагай, Александра Седуковагай ба бригадирай нэрэнүүд мүнөө жэлһээ эхилжэ, районой хэлхээ холбооной узелай Хүндэлэлэй дэбтэртэ оруулагдаба.

Почтальоной ажал хүнгэн бэшэ. Тиигэбэшье Тугутовагай бригадын гэшүүд нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Тэдэнэр хотоһоо асарһан почто үглөөгүүр эртэ тушаажа абаад, Турунтаево, Иркилиг, Халзаново, Засухино, Клочнево нютагуудай хүн зоной абадаг корреспонденциие хоёр час соо илгаан бэлдээд, хэлхээ холбооной нүүдэл таһагта дамжуулдаг. Хэрбээ урдань бүхы почтоёо ябагаар тараадаг, зарим айлай газаагүүр нохойнуудта намнуулдаг байһан һаа, мүнөө тосхон соогуур бүридхэжэ табигдаһан почтын секцинүүдэй хайрсагуудта абаашажа хубаадаг. Удаань пенсиин ба почтоор ерэһэн мүнгэ абажа, адресаарнь хүнүүдтэ зөөдэг.

Евгения Дашиевна иигэжэ аятайханаар хөөрэнэ:

— Бригадымнай хангадаг участокто 850 пенсионер ажаһуудаг. Олонхинь дайнда ябаһан гү, али тэрэ үедэ хүдөө нютагуудта ажал хэһэн хүнүүд. Тэдэмнай бидэнээ хүлеэн, «Үү, орыш, һуугыш» гэлдэжэ байдаг. Зарим нэгэн наһанайнгаа ябадалнуудые һанажа хэр дайлалдаһанаа, хэһэн ажалаа, үхибүүдэйнгээ мүнөө сагта хаана, юу хэдэгыень, аша, гушанарайнгаа ямар байдагыень тон һайн нүхэртэйгөө уулзаһандал хөөрэжэ урдидэг. Иигэжэ хүнүүдтэ газетэ, бэшэгээр эгээ һүүлшын һонинуудые дуулгахын хажуугаар бидэ тэдээнтэй хөөрэлдэжэ, һанаа бодолойнь байдалда анхардаг хадаа хэдэг ажалнай зондо туһатай, хэрэгтэй, хүндэтэй гээшэ ха гэжэ урмашан, һайнаар лэ хүдэлхөөе оролдожо ябадагбди.

— Та хаанаан гээл почтальон болошоһон хүмта,— гэжэ асуубаб.

— Минии аба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхинһээ эсэс хүрэтэр фронтдо ябажа, оло дахин шархатаашье һаа, дайсанаа эсэс болоторнь даралсажа гараһан юм. Дүрбэн хатуу жэлнүүдтэ эжымнай, бидэ долоон сурба үхибүүдтэйгээ хамта абаһаа үдэр бүхэндэ мэндын тэмдэг хүлеэдэг һэн. Почтальониие харамсаараа бидэ угтан гүйлдэжэ ошодог байгаабди. Тэрэниие би бага балшар наһандаа баатар шэнги зүрхэтэй хүн гэжэ һанадаг байгааб. «Хэды багтаа энэ хүн үрдижэ, эжымни бэшэһэн бэшэгые аяар холо ошожо, абадамни барюулаад, харюугай бэшэг асарна гээшэб»,— гэжэ гайхагша һэнби. Мүн даа. Дайнай үе соогуур хэдэн миллион хүдөөгэй ажалша эхэнэрнүүд, үхибүүд гурбалжан бэшэгүүдые почтальонһоо хүлеэн абахадань, нэгэн гэбэл баясадаг, үгы һаа, гүнзэгы гашуудалда абтадаг байгаа.

Түрүүшынхиеэ почтодо ерэһэнээ Евгения Дашиевна ходо һанажа ябадаг. Дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ хойто жэл аба, эжыгээ гээгдүүлжэ үншэрһэн олон дүүнэртээ тэдхэмжэ үзүүлхөөе энэ ажалда ороһон юм.

Тэрэ мартагдашагүй үдэрһөө эхилжэ, Евгения Дашиевна арбан зургаан жэлэй хугасаада ажалдаа ехэ харюусалгатайгаар хандажа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө эрхим жэшээ харуулжа ябадаг юм. Үнгэрһэн 11-дэхи табан жэлэйнгээ түсэб 3 жэл 10 һара соо дүүргээ һэн. 10-дахи табан жэлдэ мүн лэ урагшатайгаар ажаллаа. Тиигэжэ удаа дараалан хоёр табан жэлнүүдэй ударнигай хүндэтэ нэрэ солодо хүртэжэ, хэлхээ холбооной хүдэлмэришэдэй профсоюзай обкомой тэмдэгтэ хүртөө бэлэй.

Мүнөөнэй почтальон политическэ зүб хараатай, хүнүүдые анхаралтайгаар хангаха, сэбэр сэхэ ябаха, урин зантай, тэсэмгэй, хэлэһэн үгэдөө, хэһэн ажалдаа эзэн байха ёһотой. Эгээл иимэ шэнжэ шанар Евгения Дашиевнада бии.

Прибайкалиин районой хэлхээ холбооной узелые даагша, коммунист, пропагандист Д. Б. Уваров Коммунис партиин гэшүүн Е. Д. Тугутовагай ажалда үндэр сэгнэлтэ үгэнэ:

— Евгения Дашиевна манай предприятиин эрхимүүдэй нэгэн гээшэ. Тэрэ даагһан бригадынгаа хүдэлмэри һайнаар эмхидхэжэ, ажалаа үндэр бүтээсэтэйгээр ябуулһанай ашаар коллектив соогоо ехэ хүндэтэй болонхой. Тиимэ хадаа энэ нүхэр Уп-

---

ЧЕМПИОН БУЛЮУ БАЙДАЛТАЙ

ЛОНДОН. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө харюугаа абалгын мүрысөөнэй дүрбэдэхи парти дэлхэйн чемпион Гарри Каспаровай булюу байдалтайгаар хойшолуулагдаба. Сагаанаар наадаһан Каспаровай үлүү хүбүүтэй, булюу байдалтай байгаашье һаань, зарим шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, хойшолуулагдаһан партиие һэргээжэ наадалга тиимэшье юрын бэшэ байха юм гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

...Каспаров нааданай эхилхэһээ — үдэшын 5 часай болохын урда тээ минута хахад сагай үлөөд байхада, түрүүлэн сценэ дээрэ бии болоһон байгаа. Хюлгэ дээрэхи хүбүүдые заһажа табиба. Уданшьегүй Карпов бии болобо. Тэдэнэй гар гараа барисалдажа мэндэшэлдэһэнэй һүүлээрнь, арбитр часыень табиһан байгаа. Тиихэдэнь сагаанаар наадагша бэрсынгээ урдахи хүбүүе д4 тэбхэртэ түлхибэ. Эндэ заншалай ёһоор нүгөөдынь морёо ф6-да ябахадань, сугларагшад зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, партинь урдынхидал мэтэ аалиханаар хүгжэжэ, тэнсэлгээр дүүрэхэнь гээшэ гү? Тэдэнэй Нимцовичой хамгаалалта наадажа байһаниинь уданшьегүй элирээ һэн. Нютагай журналистнуудай урмашан тэмдэглэһэнэй ёһоор, тэдэнэр энэ хамгаалалтые «английска эхин» гэжэ тоолоһон дээрэһээ байгаа.

Түрүүшээр Каспаров ябадалнуудаа Карповһаа халта түргөөр хэдэг байба. Удаань Бакугай шатаршан 13-дахи ябадалдаа удаан саг соо бодомжолхо ушартай болоо. Гэбэшье саашадаа хараар наадагшань тиимэ һайн ябадал хээгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Эсэстээ 15-дахи ябадалда хюлгэ дээрэхи байдал орёо болоод байгаа һэн. Энэ партиие шэнжэлэн тайлбарилһан Тони Майлс хоёр тэмээтэй болоһон Каспаров өөрынгөө партиие сэдьхэлээ ханангяар наадана гэжэ тэмдэглэһэн байха юм. «Сагаантан бодонуудаараа эдэбхитэйгээр наадана, харин хараар наадагша таһаранхай хүбүүтэй болонхой». Иигэжэ хэлэһэнэйнь һүүлээр энэ таһаранхай хүбүүень сагаанаар наадагша хюлгэ дээрэһээ абажархиба. Саашадаа Каспаров бүри орёо шангаар наадажа, Карповые удаан саг соо бодомжолхыень баадхаһан байна. Юушье мэдээгүй байтар, цейтнот хүрэжэ ерэн, экс-чемпион ээлжээтэ ябадалнуудаа сахилгаан түргөөр хэхэ ушартай болобо.

Энэ партида сагаанаар наадаһан дэлхэйн чемпион Г. Каспаров 17-дохи ябадалдаа хүлеэгдээгүй ябадал хээ гэжэ зарим шэнжэлэгшэд тоолоно, дэлхэйн чемпион бүхы партияа болгоомжотой нарнинаар, ехэл гүнзэгыгөөр үнгэргөө гэжэ нүгөөдэ заримашуул бодомжолно.

Партияа хойшолуулхадаа, дэлхэйн чемпион үлэмжэ һайн байдалтай, нэгэ хүбүүгээр үлүү болоһон байха юм.

Лондоной университедэй колледжын багша Кингс энэ үдэшэлэн эндэ ерэжэ, дэлхэйн эрхим бэрхэ хоёр шатаршадай наадаар ехэтэ һонирхоһон байна. Тэрэ жиирэй шатаршантай адляар наададаг бишыхан компьютер абажа ерэһэн байгаа. Хойшолуулагдаһан партиие үргэлжэлүүлхэдээ, сагаантан хүбүүгээ а6-да түлхихэ ёһотой гэжэ машина мэдээсэбэ. Эгээл энэ үедэ мүрысөөнэй ахамад судья Лотар Шмид ассистентнүүдтэеэ хамта хажуугаарнай гаража ябаа һэн. «Нюуса ябадалай» бэшэгдэһэн хрустальна вазые тэрэ барижа ябаба.

Хойшолуулагдаһан парти һэргээгдэхэгүйдөөшье болохо гэжэ Англиин гроссмейстернүүд Тони Майлс, Найджел Шорт гэгшэд мэдүүлбэ. Теэд иигэжэ хэлэхэнь үшөөл хүндэ хүшэр байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, секундантнууд, мүрысоондэ хабаадагшад бүхэли һуниндөө бодомжолжо, илалта туйлаха гү, али партияа заабол абарха ябадал бэдэрхэ ёһотой бшуу.

* * *

Хойшолуулагдаһан парти һэргээгдэнгүй, А. Карпов шүүгдэбэб гэжэ мэдэрхэ баатай болобо. Тиигэжэ дэлхэйн чемпион Г. Каспаров 2,5:1,5 тоотойгоор шүүжэ ябана.

ЭСТОНИИН ССР. Пиридтэхи Олимпиин далбагата спортын түбтэ ехэ мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг. Энэ мүрысөөнүүдтэ хабаадагшад Хуушан городой архитектурна гоё барилгануудтай танилсаха, эстон фольклорой ансамбльнуудай бэлиг

СПОРТ

ШЭНЭ МАСТЕР

Физкультура болон спортын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет Улаан-Үдын техническэ мэргэжэлэй 24-дэхи училищиие дүүргэһэн автослесарь Андрей Пестеревтэ дүрэ буляалдаагын барилдаагаар СССР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэ олгобо.

А. Пестерев залуушуулай дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө энэ жэлэй февраль һарада Фрунзе хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ илалта туйлажа, ороной чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэнэйнгөө түлөө спортын мастерай норматив дүүргэһэн байгаа. Тэрэ 57 килограммай шэгнүүртэ барилдадаг юм.

Андрей эдиршүүлэй болон залуушуулай дундаһаа республикынгаа оло дахин чемпион болоһон, «Трудовые резервы» бүлгэмэй Россин ба Түбэй соведүүдэй мүрысөөнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ илаһан байгаа. Тэрэ Монгол оронде үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ илаһан, залуушуулай дунда һаяхан Канадада үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ дэлхэйн Кубогтэ хүртөө һэн.

Пестерев «Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй дэргэдэхи Олимпиадада бэлэдхэлэй түбтэ хүмүүжүүлэгдэһэн намтартай.

Б. МИРОМАНОВ.

ОЛОНОЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР...

ГТО-гой зунай олон зүйлөөр Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай стадион дээрэ, тамаралгын бассейн соо, 7-дохи дунда һургуулиин сагаалса дээрэ үнгэргэгдэбэ. Хүдөөгэй 8 районой, спортын 6 бүлгэм болон клубай 16-һаа 60 хүрэтэр наһанай 250 гаран ГТО-гой значкист энэ жэлэй мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республика дотор ГТО-гой шэнэ комплексые тушаалгада хайша хэрэгээр хандадаг болоһыень хэдэн жэлэй мүрысөөнүүд элирхэйлэн харуулаа һэн. Эдэ мүрысөөнэй үрэ дүнгүүд ажалша коллективүүдтэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо тобшололнууд хэгдэһэн байгаа гэжэ энэ жэлэй түгэсхэлэй мүрысөөн гэршэлбэ.

16—17 наһанай басагад сооһоо Загарайн районой суглуулагдамал командын гэшүүн Ира Шигина эгээл һайн һорилго бэлэдхэлтэй байжа, түрүүшынхеэ республикын чемпионка болобо. Шангай һууринда гарахын түлөө А. Леонталь («Труд»), Т. Чернышова (Сэлэнгын район) болон Н. Пьянзина (Захааминай район) гэгшэдэй хоорондо илангаяа шанга тэмсэл болоһон байха юм.

— Районоймнай суглуулагдамал команда ГТО-гой зунай олон зүйлөөр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадаба. Гэбэшье хэдэн бүлэгтэ шанда хүртэхэ аргатай байһандаа урматайбди. Тамаралгын бассеингүй байһамнай хангалтагүй. ГТО-гой значкистнуудай энэ зүйлөөр лэ һула муу үрэ дүн харуулжа, хойшоо түригдэшэнэ,— гэжэ Захааминай районой физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ К. Ц. Дареев хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье, энэнь тон зүб. Тус райондо спортын эдэбхитэд олон. Ушар иимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ районой ажалшадай дунда физкультура болон спортын үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байһые республикын хүдөөгэй спортын зунай нэгэдэхи нааданууд гэршэлэн харуулаа һэн. Эндэ Захааминай районой спортсменүүд хоёрдохи һуури эзэлһэн юм.

Энэ бүлэгтэ хүбүүд сооһоо мүн лэ Загарайн районой түлөөлэгшэ В. Расшивалов шалгарба — 77 очкотой. Тэрэ 100 метрэй урилдаанда тэбхэр 12,0 секунда саг харуулһан, 54,5 метрэй граната шэдэһэн, мэргэн буудалгаар 50-һаа 41 очко абаһан байгаа. Гансал тамаралгаар үрэ дүнгөө һайжаруулбал, тэрэ зонын мүрысөөндэ дээгүүр һуури эзэлхэ аргатай. А. Оскорбин («Забайкалец»), И. Аверков (ЛВРЗ-гэй спортклуб) удаадахи һууринуудта гараба.

18—19 наһанай бүлэгтэ басагад тиимэшье һайн үрэ дүн харуулжа шадабагүй. Л. Шаркова («Локомотив»), В. Климова (Загарай), Н. Булыгина (Кабанск) гэгшэд илалта туйлаа. Хүбүүдэй дундаһаа ЛВРЗ-гэй спортклубай гэшүүн А. Гинеев эрхимлэбэ. Н. Москвитин (Зэдэ), А. Горбатенко (Сэлэнгэ) мүнгэн медальнуудта хүртэһэн байна.

Сэсэгма Бадмацыренова (Загарай) 20—23 наһанай бүлэгтэ илажа гараба. Вера Иванова (Бэшүүр), Елена Сошникова («Забайкалец») шангай һууринуудые эзэлээ. Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Андрей Овсянкин 89 очкотойгоор илалта туйлаһан байха юм. Тэрэ тамаралгада 1 минута 12,8 секунда саг харуулжа, 29 очко абаа. А. Абалдуев (Загарай), В. Григорьев (Зэдэ), саашанхи һууринуудта гараба.

24—29 наһан. Урда урдын жэлнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ шалгараһан Анна Хабалова («Труд») энэшье удаада илаха аабза гэжэ сугларагшад һанаһан байха. Зүгөөр Бэшүүрһээ ерэһэн Надежда Ткачева һайн һорилго бэлэдхэлтэй байшоо. Маргарита Телешова («Труд») хоёрдохи һуури эзэлбэ.

«Забайкалец» гэжэ спортклубай гэшүүн Василий Гришин эндэ эрэшүүлэй дундаһаа илаба. Тэрэ 124 очко абаһан байна. Энэнь эгээл үндэр үрэ дүн болоно. Василий тамаралгаар эрхим дүн туйлажа, (1.02,0 минута), 45 очко абаа. Мэргэн буудалгаар 46 очко тудаба. Урилдаагаар, граната шэдэлгээр яһала һайн үрэ дүн харуулһан байха юм.

30—34 наһанай бүлэгтэ Людмила Малофеева («Забайкалец»), Владимир Ярец (ЛВРЗ) эрхимлэбэ. Людмила тамаралгаар эгээл һайн үрэ дүн туйлаа — 0,46 секунда. Владимир хёрхо мэргэнээр буудадаг байба.

35—39 наһан. Энэ бүлэгтэ Т. Родионова («Спартак»), Ю. Воеводин (Загарай) илажа гараба. Эндэ Ю. Воеводин тухай тогтожо хэлэлтэй. Загарайн районой физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ Юрий Иванович Воеводин спортын ехэ эдэбхитэн юм. Тус районой суглуулагдамал команда республикын хүдөөгэй спортын зунай нэгэдэхи нааданuудта илажа гараа һэмнай. Мүнөө Юрий Иванович дүшэ хүрэхэеэ ябаашье һаа, 100 метрые 12,2 секунда соо гаталһан, 55,0 метртэ граната шэдэһэн, мэргэн буудалгаар 44 очко тудаһан байха юм. Тиигэжэ тэрэ республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ 11-дэхеэ хүртэбэ. Спортын мастер Ю. Воеводин РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ 4-дэхи һууринда гараһан, 1977 ондо хүдөөгэй спортсменүүдэй дундаһаа СССР-эй чемпион болоһон намтартай.

С. Золотухина («Спартак»), В. Вознюк («Забайкалец») 40—44 наһанай бүлэгтэ эрхимлэбэ. Р. Панькова (Бэшүүр), А. Чебунин («Спартак»), В. Бирюкова (Сэлэнгэ) шангай һууринуудые эзэлээ. Андрей Чебунин эгээл холо—60 метр 25 сантиметртэ граната шэдэһэн байгаа.

45—49 наһан. Эндэ Улаан-Үдэ станциин отделениин больницын массажист Анна Трифонова («Локомотив»), Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой слесарь-инструментальщик Александр Чирков шалгараа. А. Чирков—спортын ехэ эдэбхитэн. Тэрэ бүхы зүйлөөр жэгдэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа, 104 очко абаад, долоодохёо чемпион болобо. Александр Тихонович ажалайнгаа үдэрэй нормые 140—150, заримдаа 170—180 процент хүрэтэр дүүргэдэг байна. Коммунис ажалай ударник. Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүнгүүдээр тэрэнэй дүрэ зураг предприятиингаа Хүндэлэлэй самбарые шэмэглэнэ. Александр Чирков һаяхан КПСС-эй гэшүүн болоо. Арадай депутадуудай Шэнэ-Бэрээнэй сельсоведэй депутадаар хоёрдохёо һунгагдаһан А. Т. Чирков ниитын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулдаг. «Спорт ажал хэрэгтэмни ехээр туһалдаг юм»,— гэжэ Александр Тихонович хөөрэнэ.

Бусад бүлэгүүдтэ З. Куликова («Сэлэнгэ»), Ц. Дулмажапова (Онохой), В. Кондаков («Спартак»), Г. Пчелинцев («Забайкалец») гэгшэд үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаба.

Хүдөөгэй районуудай дундаһаа Загарайн депогой значкистнууд илажа, ресспорткомитедэй кубогаар шагнагдаа. Сэлэнгын болон Бэшүүрэй районуудай түлөөлэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлһэн байна. «Забайкалец» гэжэ спортклубай суглуулагдамал команда бүлгэмүүд болон клубуудай дундаһаа шалгарба. «Урожай»—хоёрдохи, «Труд» гурбадахи шангуудта хүртэһэн байха юм.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республика дотор ГТО-гой шэнэ комплексын нормативуудые тушаалга зарим тэды эдэбхижүүлэгдээ. Гэбэшье спортын хэдэн бүлгэмүүдтэ, мүн Яруунын, Баргажанай, Хурамхаанай, Баунтын болон бусад районуудта энэ шухала хэрэгтэ анхарал һулаар хандуулагдана, — гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья, РСФСР-эй категориин судья В. П. Кондаков хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Фермэ бүхэндэ — бардам хүрэхэ тэжээл» — түрүү бэшэг. «Тэжээл бэлэдхэлгээр габшагай һара. Бүхы хүсэеэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ элсүүлхэ» — материалнуудай суглуулбари. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалгаар юһэн һарын түсэбэй дүүргэлтэ тухай мэдээн.

Хоёрдохи хуудаһанда. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Хурдадхалгын замаар» — Л. Потаповай статья. Үдэрэй шухала асуудал. «Тэжээлэй ургамалнуудые зүбөөр хэрэглэ-

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6 4-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений—2-65—54.

Республиканская типография ... ственного комитета Бурятской ... делам издательств, полиграфии ... ной торговли г. Улан-Удэ ул. ... Н-00574. Заказ № 182.